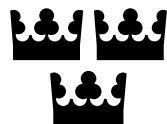


Studiestöd

15



Förslag till statens budget för 2017

Studiestöd

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	5
Diagramförteckning	7
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	11
2.1 Omfattning.....	11
2.2 Utgiftsutveckling	12
2.3 Mål för utgiftsområdet.....	13
2.4 Resultatredovisning.....	16
2.4.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	16
2.4.2 Vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå	18
2.4.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	19
2.4.4 Studerande utomlands	21
2.4.5 Studerande med barn	22
2.4.6 Studieekonomi	23
2.4.7 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning	24
2.4.8 Låntagare och den totala skulden	26
2.4.9 Studiestödsadministrationen.....	28
2.5 Analys och slutsatser	30
2.5.1 Studiestödets rekryterande effekt.....	30
2.5.2 Studiestödets utjämnande effekt	31
2.5.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin	32
2.5.4 Studiestödsadministration.....	33
2.6 Politikens inriktning	34
2.7 Budgetförslag.....	35
2.7.1 1:1 Studiehjälp.....	35
2.7.2 1:2 Studiemedel.....	36
2.7.3 1:3 Avsättning för kreditförluster	38
2.7.4 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	39
2.7.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	41
2.7.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	41
2.7.7 1:7 Studiestartsstöd	43
2.7.8 1:8 Centrala studiestödsnämnden.....	44

2.7.9	Lån i Riksgäldskontoret.....	45
2.7.10	1:9 Överklagandenämnden för studiestöd.....	45

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	9
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	9
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd	12
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2017–2020. Utgiftsområde 15 Studiestöd	12
Tabell 2.3	Ramnivå 2017 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd.	13
Tabell 2.4	Antal studiestödstagare och utbetalda belopp 2013–2015.....	16
Tabell 2.5	Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige	18
Tabell 2.6	Vuxna studerande med studiemedel 2015	19
Tabell 2.7	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel 2015.....	20
Tabell 2.8	Studerande utomlands.....	22
Tabell 2.9	Tilläggsbidrag till studerande med barn.....	23
Tabell 2.10	Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer, 2011–2015	24
Tabell 2.11	Studerande med studielån, tilläggsloan och merkostnadslån i Sverige och utomlands	26
Tabell 2.12	Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning 2011–2015	27
Tabell 2.13	CSN:s genomsnittliga handläggningstider	29
Tabell 2.14	Nyckeltal för CSN:s service och information 2013–2015.....	29
Tabell 2.15	Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp.....	35
Tabell 2.16	Antal studerande och genomsnittliga belopp för studiehjälp, utfall 2015 och prognos 2016–2020	35
Tabell 2.17	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Studiehjälp.....	36
Tabell 2.18	Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel.....	36
Tabell 2.19	Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiemedel, utfall 2015, prognos 2016 och beräknat för 2017–2020.....	37
Tabell 2.20	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Studiemedel.....	38
Tabell 2.21	Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster.....	38
Tabell 2.22	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Avsättning för kreditförluster	39
Tabell 2.23	Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	39
Tabell 2.24	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor.....	40
Tabell 2.25	Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasie- utbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	41
Tabell 2.26	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	41
Tabell 2.27	Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	41
Tabell 2.28	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	42
Tabell 2.29	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studie- sociala ändamål	43

Tabell 2.30	Anslagsutveckling 1:7 Studiestartsstöd.....	43
Tabell 2.31	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Studiestartsstöd.....	44
Tabell 2.32	Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden.....	44
Tabell 2.33	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:8 Centrala studiestödsnämnden.....	45
Tabell 2.34	Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd.....	45
Tabell 2.35	Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:9 Överklagande- nämnden för studiestöd.....	46

Diagramförteckning

Diagram 2.1	Låntagarnas skuld 2011–2015.....	15
Diagram 2.2	Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg 2011–2015.....	17
Diagram 2.3	Antal vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2011–2015	18
Diagram 2.4	Andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer 2011–2015.....	19
Diagram 2.5	Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel 2011–2015..	20
Diagram 2.6	Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande inom olika eftergymnasiala utbildningsformer 2011–2015	20
Diagram 2.7	Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer 2011–2015.....	21
Diagram 2.8	Antal studerande med tilläggsbidrag 2011–2015.....	22
Diagram 2.9	Jämförelse mellan utvecklingen av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex 2011–2015.....	23
Diagram 2.10	Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön, 2001–2015	24
Diagram 2.11	Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2015 ..	25
Diagram 2.12	Antal studerande med tilläggs lån på olika utbildningsnivåer, 2011–2015	25
Diagram 2.13	Antal studerande i Sverige med merkostnadslån på olika utbildningsnivåer, 2011–2015	25
Diagram 2.14	Antal studerande utomlands med merkostnadslån, 2011–2015.....	25
Diagram 2.15	Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga 2016 fördelat på studienivå och kön	26
Diagram 2.16	Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2011–2015	27
Diagram 2.17	Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2011–2015.....	28
Diagram 2.18	Folkmängd 16–20 år 2014 och 2015 samt prognos 2016–2020.....	36

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2017 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 217 000 000 000 kronor (avsnitt 2.7.9),
2. för budgetåret 2017 anvisar ramanslagen för utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1,
3. bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1	Studiehjälp 3 427 850
1:2	Studiemedel 15 292 371
1:3	Avsättning för kreditförluster 1 963 965
1:4	Statens utgifter för studiemedelsräntor 368 690
1:5	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk 62 150
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål 27 000
1:7	Studiestartsstöd 448 000
1:8	Centrala studiestödsnämnden 829 747
1:9	Överklagandenämnden för studiestöd 14 226
Summa	22 433 999

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål 4 000	2018
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet	4 000	

2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn,
- statens utgifter för räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret,
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån som tagits före 2014 och avsättning för förväntade förluster på utlåning fr.o.m. 2014,
- kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning,
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
- bidrag till vissa studiesociala ändamål,
- studiestartsstöd i form av stöd och tilläggsbidrag för studerande med barn,
- administration av studiestöd, och
- hantering av överklaganden vid ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd, räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade förluster vid nyutlåning. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestöds-lagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655).

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Budget 2016 ¹	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
1:1 Studiehjälp	3 324	3 331	3 311	3 428	3 535	3 660	3 781
1:2 Studiemedel	13 037	14 988	13 119	15 292	15 596	16 236	16 707
1:3 Avsättning för kreditförluster	1 767	1 880	1 848	1 964	1 769	1 830	1 904
1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	803	617	584	369	201	355	819
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	52	61	53	62	62	62	62
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27	27	27	27	27	27	27
1:7 Studiestartsstöd		0	0	448	909	930	960
1:8 Centrala studiestödsnämnden	193	794	784	830	823	840	833
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	14	14	14	14	15	15	15
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	19 216	21 712	19 740	22 434	22 936	23 955	25 108

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2017–2020. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	21 708	21 708	21 708	21 708
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	11	26	43	61
Beslut	441	1 033	1 208	1 287
Övriga makroekonomiska förutsättningar	609	1 351	1 837	2 620
Volym	-453	-136	-1	270
Överföring till/från andra utgiftsområden				
Övrigt	119	-1 047	-839	-839
Ny ramnivå	22 434	22 936	23 955	25 108

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Inom utgiftsområdet ingår utgifter för studiestöd, framför allt studiehjälp och studiemedel. De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgick 2015 till 19,2 miljarder kronor. Prognosen för 2016 visar på en ökning med ca 500 miljoner kronor. Föreslagen anslagsnivå för utgiftsområdet 2017 är 22,4 miljarder kronor.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

På grund av föreslagna satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om bedöms utgifterna öka med 441 miljoner kronor 2017. För 2018 och 2019 beräknas utgifterna öka med 1 033 respektive 1 208 miljoner kronor. För 2020 beräknas utgifterna öka med 1 287 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2016 bedöms utgifterna för 2017 öka med 609 miljoner kronor på grund av prisbasbelopps- och ränteförändringar. För 2018 beräknas utgifterna öka med 1 351 miljoner kronor och för 2019 och 2020 beräknas utgifterna öka med 1 837 miljoner kronor respektive 2 620 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer och övriga anslagsförändringar

Utgifterna bedöms minska med 453 miljoner kronor 2017 samt beräknas minska för 2018 och 2019 med 136 miljoner kronor respektive 1 miljon kronor på grund av förändrade volymer. För 2020 beräknas utgifterna öka med 270 miljoner kronor.

Vidare bedöms utgifterna öka med 81 miljoner kronor 2017 på grund av förändringen av regleringsbeloppen när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften. Utgifterna beräknas minska med 9 miljoner kronor 2018 samt

beräknas öka för 2019 och 2020 med 299 miljoner kronor respektive 387 miljoner kronor.

Ett nytt anslag tillkommer inom utgiftsområdet, anslag 1:7 *Studiestartsstöd*. Regeringen gör i denna proposition bedömningen att ett nytt rekryteringsinriktat studiestöd – studiestartsstöd – bör införas den 1 juli 2017 för att det ska bli lättare att motivera individer som har ett stort utbildningsbehov att studera (se avsnitt 2.7.7). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om att införa ett studiestartsstöd. Medel överförs till anslaget med sammanlagt 448 miljoner kronor för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 909 miljoner kronor, 930 miljoner kronor respektive 960 miljoner kronor.

görs från systemet ska vara korrekta, och den del av studiestödet som utgörs av lån ska återbetalas fullt ut (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:UbU2, rskr. 2010/11:136).

Tabell 2.3 Ramnivå 2017 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2017
Transfereringar ¹	17 567
Verksamhetsutgifter ²	4 864
Investeringar ³	3
Summa ramnivå	22 434

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2015 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Målen för utgiftsområdet är att studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden. Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96).

Målen ska uppnås genom ett effektivt, sammanhållet, flexibelt och rättssäkert studiestödsystem som ska vara enhetligt och överblickbart för den enskilde. De utbetalningar som

Kort beskrivning av studiestödet

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studerande på fristående skolor som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 050 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa elever med funktionsnedsättning i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Inom Rg-bidraget finns ett tilläggsbidrag som kan lämnas till elever som förutom Rg-bidrag får aktivitetsersättning och som därför inte har rätt till studiemedel.

Lärlingsersättning

Elever i gymnasial lärlingsutbildning kan få en kostnadsersättning, s.k. lärlingsersättning. Lärlingsersättning lämnas med 1 000 kronor per månad.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. Totalbeloppet (bidrag och lån) per studiemånad uppgår till 10 729 kronor för heltidsstudier 2016. Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 28,4 procent av totalbeloppet medan den högre nivån utgör 66,2 procent. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till vuxna studerande som saknar sådan utbildning. Vidare kan arbetslösa ungdomar under 25 år sedan 2011 under vissa förutsättningar få den högre bidragsnivån. Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tilläggs lån och merkostnadslån.

Tilläggsbidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd beroende på antalet barn. Tilläggs lån kan lämnas till studerande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst före studiestarten. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Återbetalning av studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem. I varje system finns det särskilda återbetalnings- och trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk, och med föräldrar likställda personer, kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning kan få låna studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier.

Utländska medborgare

En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Det gäller utländska medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige och utländska medborgare med uppehållsrätt som bedöms ha en varaktig anknytning till Sverige. Vidare ska vissa utländska medborgare i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig främst om migrerande arbetstagare och egenföretagare som är medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz och deras familjemedlemmar samt personer med permanent uppehållsrätt i Sverige. Tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta här och innehavare av s.k. EU-blåkort jämföras också med svenska medborgare vid studier i Sverige. När det gäller rätt till studiehjälp jämföras vissa familjemedlemmar till gästforskare respektive till innehavare av EU-blåkort med svenska medborgare.

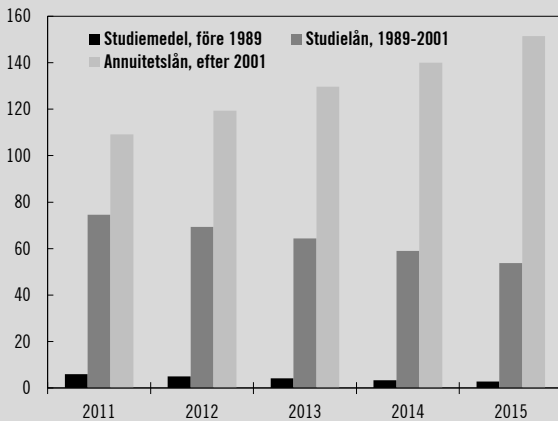
Kort beskrivning av lånesystemet

Tre olika system

Det finns för närvarande tre olika lånesystem. Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick 2015 till drygt 1,5 miljoner. Låntagarnas skuld består av lån och kapitaliserade räntor samt administrativa avgifter. Låntagarnas totala skuld uppgick vid utgången av 2015 till 208 miljarder kronor. Diagram 2.1 visar hur den totala skulden för de olika låneformerna har utvecklats under de senaste fem åren.

Diagram 2.1 Låntagarnas skuld 2011–2015

Miljarder kronor



Källa: CSN

Den genomsnittliga skulden när det gäller annuitetslån är 134 800 kronor för kvinnor och 132 300 kronor för män. Historiskt sett har män haft högre studieskulder än kvinnor men sedan 2008 har dock kvinnor högre skulder på sina annuitetslån. Denna förändring beror troligtvis på att kvinnor i genomsnitt har studiemedel under en något längre tid än män, samt att män betalar av sina skulder i något snabbare takt än kvinnor.

Lån hos Riksgäldskontoret

CSN finansierar sedan 1989 studielånen genom upplåning hos Riksgäldskontoret.

Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning som finansieras med lån i Riksgäldskontoret för all nyutlåning av studielån. Stocken av befintliga lån hanteras dock som tidigare med finansiering av konstaterad förlust.

Kreditmodellen enligt budgetlagen innebär att den förväntade kostnaden för lånet ska beräknas innan ett lån ställs ut. För studielånen innebär detta att de förväntade förlusterna för nyutlåning beräknas och anslagsfinansieras när lånen ut-

färdas. Vid beräkningen fastställer CSN en procentandel av utlånat belopp, vilken är 7,3 procent för 2016. Medel för förväntade förluster förs till en kreditreserv och används sedan för att täcka avskrivningar av lånefordringar.

Amorteringar från låntagarna som motsvarar upplånade medel minskar CSN:s låneskuld hos Riksgäldskontoret. De räntor som påförs låntagarna och som är obetalda vid årsskiftet kapitaliseras och ökar den enskildes skuld. Den del av den enskildes skuld som utgörs av kapitaliserade räntor lånas upp hos Riksgäldskontoret. Samtliga amorteringar av kapitaliserade räntor från låntagare minskar låneskulden hos Riksgäldskontoret.

CSN disponerar mottagna räntor från låntagarna för att finansiera räntan på studielånen i Riksgäldskontoret. Låntagarna betalar en nedsatt ränta på sina studielån och annuitetslån till CSN. Räntesatsen är 70 procent av den ränta som CSN betalar till Riksgäldskontoret, vilken för 2016 är 0,86 procent. Den 30-procentiga nedsättningen av räntan finansieras genom medel på anslag.

2.4 Resultatredovisning

Tabell 2.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp 2013–2015¹
Tusental kronor

	2013			2014			2015			Utbetalt bidrag ²	Utbetalt lån
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)		
Studiehjälp	424 978	48	52	406 910	48	52	398 533	48	52	3 266	
Varav											
Utland	1 195	69	31	1 220	70	30	1 175	66	34	12	
Studiemedel	506 271			516 031			511 052			10 375	17 437
Varav											
Grundläggande nivå	22 807	71	29	22 577	71	29	22 497	70	30	487	142
Gymnasial nivå	112 571	60	40	119 144	60	40	113 986	59	41	2 426	1 910
Eftergymnasial nivå	337 290	59	41	340 388	59	41	341 418	60	40	6 980	13 142
Utlandsstudier	33 603	58	42	33 922	58	42	33 151	58	42	483	2 243
Studiemedelsröntor och avskrivningar³										3 215	
Bidrag till vissa funktionshindrade i gymnasieskolan	423	48	52	400	45	55	401	46	54	39	
Lärlingsersättning				7 285	41	59	9 605	38	62	55	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	147	62	38	158	54	46	156	58	42	1	
Studielitteratur⁴	5 090	68	32	10 936	63	37	10 934	63	37		-
Totalt	952 925			930 784			919 747				

Källor: CSN, SPSM och MTM.

¹ Tabellen visar det bruttoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare redovisas fördelat per bidrags- eller utbildningsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på fler än en nivå under året dubbelräknade.

² Belopp för studiemedel och bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk inkluderar statlig ålderspensionsavgift.

³ Belopp för studiemedel inkluderar tilläggsbidrag.

⁴ Siffran avser anslagsbelastningen i statsbudgeten för studiemedelsröntor och avskrivningar.

⁵ I slutet av 2013 ändrades rutinerna för registrering av låntagare, den fysiska utlåningen har ersatts och numera är det lärosätena som registrerar studenterna via en digital tjänst

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerande-grupp fördelat på grundläggande och gymnasial nivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning och yrkes-högskoleutbildning). Resultaten presenteras genomgående efter kön.

I respektive avsnitt anges vilka indikatorer som har valts ut för att mäta måluppfyllelsen. Det finns en nära koppling mellan det rekryterande och det utjämnande målet på så sätt att båda målen handlar om att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha påbörjat studier gör det. Det utjämnande målet kan närmare definieras som att studiestödet ska vara selektivt rekryterande, dvs. det bör vara utformat på ett sådant sätt att det i vissa fall specifikt riktar sig till särskilda grupper. Det är därför natur-

ligt att liknande eller i förekommande fall samma indikator används för att mäta olika delar av måluppfyllelsen.

Under avsnitt 2.5 görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet.

2.4.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasial nivå i Sverige är studiehjälp, bidrag till vissa elever med funktionsnedsättning och kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande med inackorderingstillägg.

Den indikator som används för att mäta utjämnande effekt är:

- antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg.

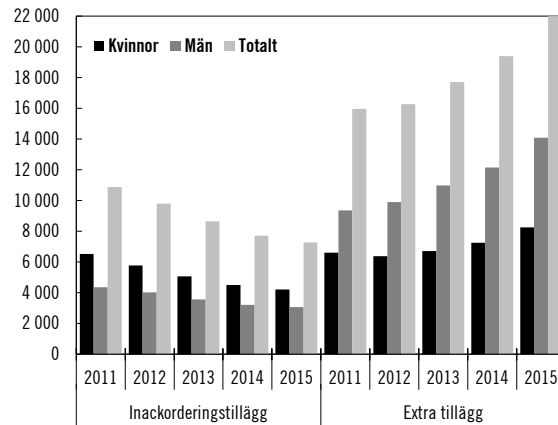
Resultat

Under 2015 fick ca 397 400 studerande, varav 191 100 kvinnor och 206 300 män, studiehjälp för studier i Sverige, vilket är en minskning med ca 2 procent jämfört med föregående år. Av de elever som hade studiebidrag gick 72 procent i kommunala gymnasieskolor och 26 procent i fristående gymnasieskolor. Omkring 2 procent studerade på folkhögskolor och i den kommunala vuxenutbildningen.

Ungefär 2 procent av samtliga studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2015. Detta motsvarar ca 7 300 studerande, varav andelen kvinnor var 58 procent och andelen män 42 procent. Av de elever som studerade vid fristående gymnasieskolor hade 5 procent inackorderingstillägg, vilket motsvarar drygt 5 000 personer. Därutöver var det ca 2 100 studerande på folkhögskolor och ett mindre antal studerande på bl.a. kompletterande utbildningar som hade inackorderingstillägg.

Under 2015 lämnades extra tillägg till ca 6 procent av samtliga studerande med studiehjälp. Detta motsvarar ca 22 300 studerande, varav andelen kvinnor var 37 procent och andelen män 63 procent. Extra tillägg kan lämnas med 855 kronor, 570 kronor eller 285 kronor i månaden beroende på familjens inkomst. Under 2015 fick knappt 95 procent av de studerande med extra tillägg den högsta bidragsnivån. Berättigade till den bidragsnivån är personer i hushåll vars inkomst understiger 85 000 kronor per år.

Diagram 2.2 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg 2011–2015



Källa: CSN

Knappt 22 500 studerande har fått sin studiehjälp indragen på grund av ogiltigt frånvaro under läsåret 2014/15. Det motsvarar 7 procent av det totala antalet studerande med studiehjälp, vilket är en marginell ökning jämfört med föregående läsår. Det var fler män än kvinnor som fick indragen studiehjälp, 64 procent män och 36 procent kvinnor. En stor andel av dem som rapporterats för olovlig frånvaro får ett återkrav av den studiehjälp som redan har hunnit betalas ut.

Under 2015 fick ca 400 studerande s.k. Rg-bidrag, vilket innebär att tidigare års minskning av antalet som får Rg-bidrag har avtagit. Av de studerande som fick Rg-bidrag var 46 procent kvinnor och 54 procent män.

I januari 2014 infördes en kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning, s.k. lärlingsersättning, på 1 000 kronor per studiemånad. Under 2015 betalade CSN ut drygt 55 miljoner kronor i lärlingsersättning. Närmare 9 600 elever fick lärlingsersättning under året. Av dessa var 38 procent kvinnor och 62 procent män.

Tabell 2.5 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2015	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2015 (mnkr)
Studiehjälp i Sverige	397 400	48	52	3 254
Studiebidrag	396 800	48	52	3 053
Inackorderings-tillägg	7 300	58	42	66
Extra tillägg	22 349	37	63	135
Läringsersättning	9 600	38	62	55
Rg-bidrag	401	46	54	39

Källa: CSN

2.4.2 Vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå

Vuxna studerande kan få studiemedel för studier på grundläggande och gymnasial nivå.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel,
- antal studerande på dessa nivåer med den högre bidragsnivån, och
- andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer.

Den indikator som används för att mäta utjämnande effekt är:

- antal studerande på grundläggande och gymnasial nivå med den högre bidragsnivån.

Resultat

Under 2015 fick ca 22 200 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå, vilket är 400 färre än under 2014. Av dessa studerande var 70 procent kvinnor. Ungefär 12 400 studerande fick studiemedel med den högre bidragsnivån under 2015, vilket motsvarar 56 procent av studiestödstagarna på grundläggande nivå. De som studerar med studiemedel

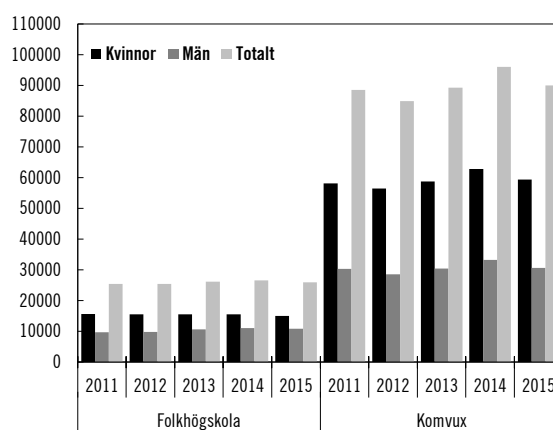
på grundläggande nivå är äldre än studerande på andra nivåer. Under 2015 var 78 procent av de studerande på den nivån äldre än 25 år, medan 36 procent var 35 år eller äldre.

Under 2015 återfanns de flesta vuxen-studerande med studiemedel på grundläggande nivå, 87 procent, inom kommunal vuxen-utbildning (komvux). Resterande studerade på folkhögskola.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2015 till ca 112 800, vilket är en minskning med 5 procent jämfört med 2014. Av dessa var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Cirka 35 800 studerande på gymnasial nivå fick under 2015 studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en minskning med ca 1 700 personer jämfört med 2014. Andelen studerande med den högre bidragsnivån var dock oförändrat 31 procent. Ungefär 49 procent av de studerande var yngre än 25 år, medan 19 procent var 35 år eller äldre och 6 procent var 45 år eller äldre. Jämfört med 2014 har andelen studerande i gruppen yngre än 25 år minskat med 1 procentenhet medan andelen som är 45 år eller äldre ökat med 1 procentenhet.

Av dem som studerade med studiemedel på gymnasial nivå under 2015 läste ca 67 procent inom komvux, vilket är en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2014.

Diagram 2.3 Antal vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel, fördelat på folkhögskolor och komvux, 2011–2015

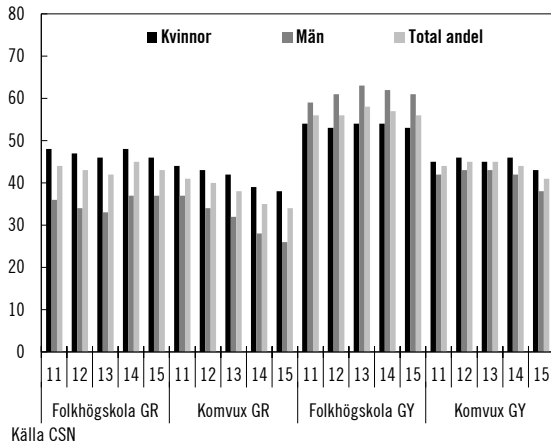


Källa: CSN

Andelen kvinnor av de vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå inom komvux var drygt 65 procent medan 35 procent var män. Motsvarande andelar för studerande på folk-

högskolan var 56 procent kvinnor och 44 procent män.

Diagram 2.4 Andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer 2011–2015



Andelen studerande med studiemedel sett till det totala antalet studerande på komvux uppgick till 39 procent under det andra halvåret 2015. Andelen har minskat med 4 procentenheter jämfört med andra halvåret 2014. För kvinnor var andelen 42 procent och för män 35 procent. Andelen studerande med studiemedel sett till det totala antalet studerande på folkhögskola uppgick till 54 procent under det andra halvåret 2015. Andelen har minskat med 1 procentenhet jämfört med det andra halvåret 2014. För kvinnor var andelen 52 procent och för män 58 procent.

Från och med 2011 får den högre bidragsnivån inom studiemedlen lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för vissa studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom komvux eller folkhögskola. Under 2015 fick ungefär 4 300 ungdomar studiemedel med den högre bidragsnivån. De ingår i det totala antalet studerande med det högre bidraget som redovisas nedan. Antalet ungdomar har minskat med 600 jämfört med föregående år. Majoriteten, 88 procent, studerade på gymnasial nivå medan 12 procent studerade på grundläggande nivå. Av de ungdomar som tog del av satsningen under 2015 var 47 procent kvinnor och 53 procent män.

Tabell 2.6 Vuxna studerande med studiemedel 2015

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2015	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2015 (mnkr)
Grundläggande nivå	22 200	70	30	444
varav med den högre bidragsnivån	12 400	73	27	348
Gymnasial nivå	112 800	60	40	2 290
varav med den högre bidragsnivån	35 800	65	35	1 239
Totalt	135 000			2 734

Källa: CSN

2.4.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Det studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel. Till högskolestuderande med synskada eller annan läsnedsättning ges även möjlighet att låna studielitteratur.

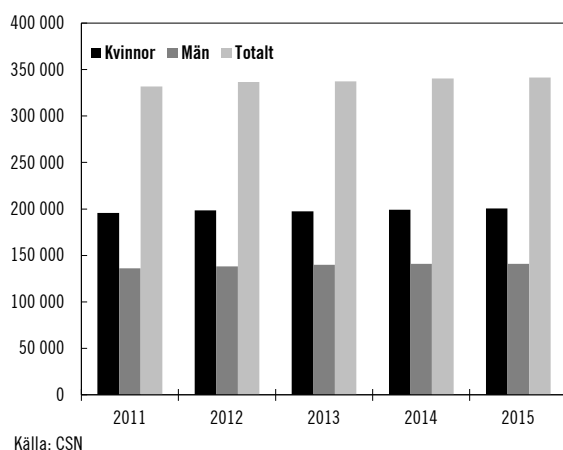
Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel, och
- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på eftergymnasial nivå.

Resultat

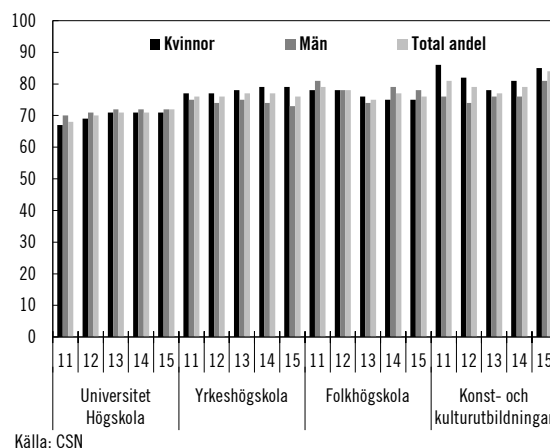
Under 2015 studerade ca 341 400 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket är en ökning med ca 1 100 studerande jämfört med 2014. Antalet studiemedelstagare under 2015 är därmed det högsta på eftergymnasial nivå någonsin. Ökningen av antalet studerande på eftergymnasial nivå berodde nästan uteslutande på att antalet studerande inom yrkeshögskolan ökade.

Diagram 2.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel 2011–2015

De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå under 2015, ca 87 procent, studerade vid universitet eller högskola. Ungefär 11 procent var registrerade som studerande vid yrkeshögskoleutbildning eller kvalificerad yrkesutbildning. Resterande andel studerade inom övriga utbildningsformer. Andelarna har inte förändrats nämnvärt under de senaste åren.

Av de studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel 2015 var 54 procent yngre än 25 år och 18 procent 30 år eller äldre. Andelen som var 30 år eller äldre har ökat med 1 procentenhet jämfört med 2014, medan andelen studerande i gruppen yngre än 25 år har minskat med 2 procentenheter. Inom sistnämnda åldersgrupp har det även skett en viss förskjutning i åldrarna då andelen som var yngre än 23 år har minskat med 1 procentenhet jämfört med 2014, medan andelen i åldern 23–24 år har ökat med motsvarande.

Under det andra halvåret 2015 studerade 72 procent av det totala antalet studerande på högskolenivå i Sverige med studiemedel och andelen är i princip oförändrad jämfört med andra halvåret 2014. Störst andel studerande med studiemedel återfinns på studiestödsberättigande konst- och kulturutbildningar följt av studier på eftergymnasial nivå på folkhögskola. Fördelningen mellan män och kvinnor är ungefär densamma.

Diagram 2.6 Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande inom olika eftergymnasiala utbildningsformer 2011–2015

Som framgår av tabellen nedan är det fler kvinnor än män som har studiemedel för studier på eftergymnasial nivå, vilket är oförändrat jämfört med 2014. Under 2015 har antalet män med studiemedel på eftergymnasial nivå ökat med ca 1 290 studerande. Antalet kvinnor har ökat med ca 1 800 studerande.

Tabell 2.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel 2015

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2015	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2015 (mnr)
Eftergymnasial nivå	341 400	60	40	6 980

Källa: CSN

Studielitteratur för vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med läsnedsättning kan få låna anpassad studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). MTM producerar och förvärvar talböcker, både svenska och utländska, och punktskriftsböcker för högskolestuderande med läsnedsättning.

MTM har under 2015 infört ett styrsystem som har medfört effektiviserade produktions- och distributionsprocesser. Detta har lett till att ledtiden förkortats med 16 dagar för kurslitteratur som talbok jämfört med samma period året före. MTM har under året samverkat med universitet och högskolor för att effektivisera och förbättra servicen till studerande med läsnedsättning. Bland annat samverkar MTM med biblioteken vid Södertörns högskola och

Högskolan Kristianstad för effektivare arbetsprocesser som leder till att kurslitteratur kan vara klar till kursstart.

Under 2015 har en ökning skett av tillgången till litteratur för studenterna. Antalet titlar har ökat med 27 till 2 022 titlar. Det är främst myndighetens egen talboksproduktion som har ökat. Antalet lån har ökat till 85 400 under 2015, att jämföra med 2014 då antalet lån var 60 600.

2.4.4 Studerande utomlands

Det huvudsakliga stödet till studerande utomlands är studiemedel. Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för studier utomlands på gymnasial nivå i form av studiebidrag, inackorderingstillägg, extra tillägg och ersättning för dagliga resor. Studiemedel kan lämnas för gymnasiala och eftergymnasiala studier utomlands. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utanför EES och Schweiz är dock begränsad. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas.

Den 1 juni 2015 trädde nya regler för studiemedel för utlandsstudier i kraft. De innebär bl.a. att studielån för utlandsstudier lämnas med samma grundbelopp som i Sverige, att det finns möjlighet till ett större och mer flexibelt uttag av merkostnadslån för undervisningsavgifter och att bestämmelserna i vissa delar anpassas till EU-rätten.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande effekt är:

- antal studerande utomlands med studiehjälp, och
- antal studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå.

Resultat

Studiehjälp

Antalet studerande med studiehjälp för studier utomlands på gymnasial nivå uppgick till ca 1 200 under 2015, vilket är en liten minskning

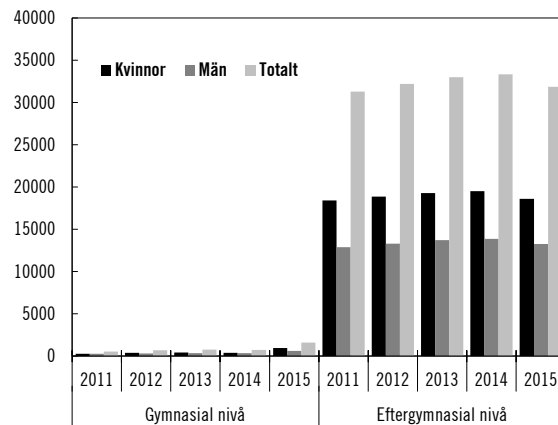
jämfört med 2014. Av dessa fick 300 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Studiemedel

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2015 till ca 1 600, vilket är en ökning med ungefär 900 studerande jämfört med året innan. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel minskade för första gången på flera år och uppgick 2015 till 31 800. Det är en minskning med 5 procent jämfört med 2014. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Cirka 9 procent av samtliga studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade utomlands under 2015. Andelen ökade med 1 procentenhet jämfört med året innan, men var densamma som under 2013.

Diagram 2.7 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer 2011–2015



Källa: CSN

Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2015 utgjorde gruppen fritt utresande studenter, dvs. studerande som på eget initiativ studerar utomlands utan stöd av något avtal mellan lärosäten, den största andelen med ca 66 procent. Gruppen studerande inom ramen för utbytesprogram utgjorde ca 28 procent. Både antalet och andelen studerande på utbytesprogram ökade under 2015. Därutöver läste ca 6 procent under 2015 på språkkurser som inte var akademiska men som ändå räknades som eftergymnasiala. Efter reformeringen av utlandsstudiestödet den 1 juni 2015 räknas merparten av de s.k. icke-akademiska språkkurserna som

gymnasiala. Under 2015 gällde dock vissa övergångsbestämmelser.

Cirka 60 procent av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå studerade under 2015 inom EES och i Schweiz. De tio länder som under 2015 tog emot flest svenska studerande var: USA, Storbritannien, Danmark, Polen, Australien, Spanien, Tyskland, Frankrike, Norge och Japan. Ungefär 70 procent av de utlandsstuderande studerade i dessa länder.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå under 2015 var 63 procent yngre än 25 år och bara 3 procent 35 år eller äldre.

Tabell 2.8 Studerande utomlands

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2015	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2015 (mnkr)
Studiehjälp	1 148	66	34	12
varav inackorderings-tillägg	314	64	36	4
varav extra tillägg eller ersättning för dagliga resor	19	63	37	0,1
Studiemedel för gymnasiala studier	1 582	60	40	14
Studiemedel för eftergymnasiala studier	31 842	58	42	468
Totalt	34 572			498

Källa: CSN

2.4.5 Studerande med barn

För att underlätta för personer med barn att studera får studiemedel i form av ett tilläggsbidrag lämnas utöver ordinarie studiemedel. Bidraget lämnas som ett differentierat stöd beroende på antalet barn.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande och utjämnande effekt är:

- antal studerande med tilläggsbidrag,
- antal studerande utomlands med tilläggsbidrag, och

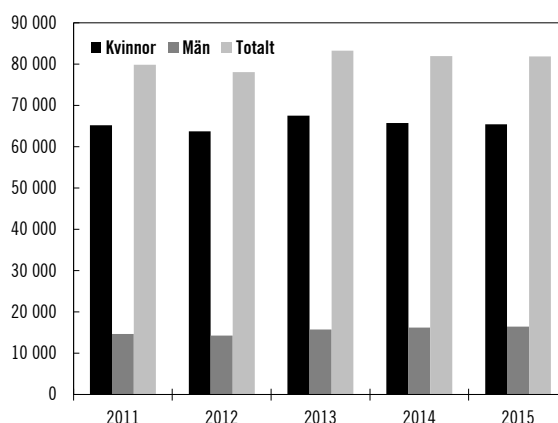
- andel studerande med studiemedel på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå med tilläggsbidrag.

Tilläggsbidraget syftar till att underlätta för föräldrar att studera samt till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer. Det kan därför också anses ha en utjämnande, dvs. selektivt rekryterande effekt på målgruppen. Det är därmed lämpligt att samma indikator används för att mäta flera delar av måluppfyllelsen.

Resultat

Under 2015 fick 81 800 studerande med studiemedel tilläggsbidrag, vilket är i princip oförändrat jämfört med 2014. Av dessa var 80 procent kvinnor och 20 procent män.

Diagram 2.8 Antal studerande med tilläggsbidrag 2011–2015



Källa: CSN

Av dem som studerade på grundläggande nivå under 2015 hade 51 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andelar på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå var 28 respektive 13 procent. Skillnaderna kan bl.a. förklaras av att det skiljer i ålder mellan de olika studerandegrupperna och att äldre studerande oftare har barn. De studerande som fick tilläggsbidrag under 2015 hade i genomsnitt 1,8 barn och sammanlagt betalades det ut tilläggsbidrag för 147 900 barn.

Tabell 2.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2015	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2015 (mnkr)
Tilläggsbidrag	81 800	80	20	421
varav utlandsstuderande	583	55	45	2,6

Källa: CSN

2.4.6 Studieekonomi

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

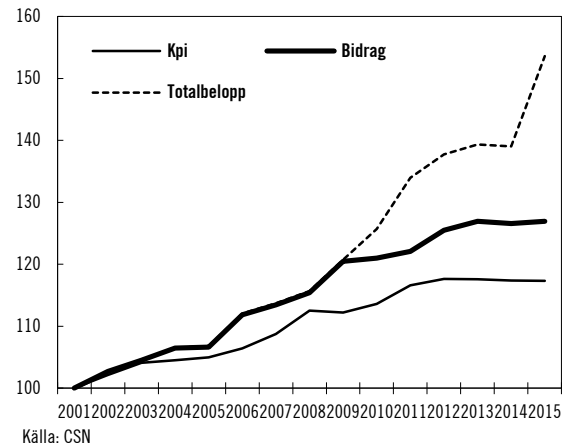
De indikatorer som används för att mäta rekryterande och utjämnande effekt är:

- studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex.

Den studerandes ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person rekryteras till studier. Ett studiestödssystem som uppfattas som omfattande och rättvist har både en utjämnande och rekryterande effekt för individerna. Effekten beror dels på behovet av stöd, dels på om stödet är tillräckligt för att möjliggöra studier. Det är därför lämpligt att indikatorn används för att mäta flera delar av måluppfyllelsen.

Resultat

En jämförelse med konsumentprisindex (KPI) visar att studiemedlens allmänna köpkraft fortsätter att följa kostnadsutvecklingen när det gäller bidragsandelen. Under 2015 höjdes dock lånedelen i studiemedlet vilket ökade köpkraften med ca 1 000 kronor per studiemånad. Studiemedlets allmänna köpkraft 2015 var på den högsta nivån sedan studiemedelssystemet infördes 1965.

Diagram 2.9 Jämförelse mellan utvecklingen av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex 2011–2015

Källa: CSN

CSN har under de senaste åren ökat sin kunskap om de studerandes ekonomiska och sociala situation. När CSN undersöker hur mycket studiemedlen räcker till används flera olika metoder. CSN genomför bl.a. en större enkätundersökning vartannat år.

Enkätundersökningen som gjordes under 2015 visar att upplevelsen av studieekonomin har försämrats något. Av samtliga studerande som deltog i undersökningen svarade 67 procent att ekonomin under studierna är ganska bra, bra eller mycket bra. Detta är en nedgång med 2 procentenheter sedan 2013. Män och kvinnor gjorde i princip en likartad bedömning av sin ekonomiska situation. Äldre gör en något mer negativ bedömning av studieekonomin än yngre.

Av de studerande som hade både studiebidrag och studielån ansåg 39 procent att studiemedlen helt täcker deras levnadsomkostnader. Det är lika stor andel som 2013. Till skillnad från undersökningen 2013, då män i större utsträckning än kvinnor uppgav att studiemedlen helt eller till stor del täcker omkostnaderna, gör kvinnor och män i 2015 års undersökning likvärdiga bedömningar av studiemedlens tillräcklighet. Studerande med barn upplevde sin studieekonomi bättre under 2015 än de gjorde 2013, vilket tyder på att den ekonomiska situationen för studerande föräldrar har förbättrats de senaste åren.

Undersökningen visar också att andelen av studiemedelstagarna som arbetar vid sidan av studierna har ökat. Under 2015 uppgav 43 procent av dem att de arbetade vid sidan av sina studier, vilket är en ökning med 4 procentenheter sedan 2013. Kvinnor arbetar i högre utsträckning än män vid sidan av studierna. Som

vid tidigare undersökningar angavs som skäl till varför de studerande väljer att arbeta vid sidan av studierna bl.a. att de får arbetspraktik, att det gör det lättare att få ett arbete efter avslutade studier och att det ger extrapengar.

2.4.7 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta rekryterande och utjämnande effekt är:

- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet),
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån.

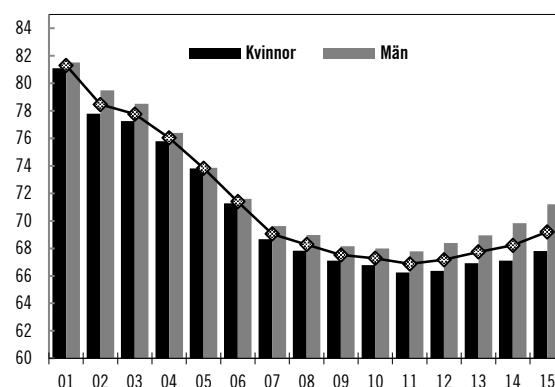
De indikatorer som används för att mäta god effekt på samhällsekonomin är:

- de studerandes lånebenägenhet i olika åldersgrupper och på olika utbildningsnivåer,
- antal studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån,
- andel utlandsstuderande med studielån, och
- genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga fördelat på studienivå och kön.

Resultat

Antalet studerande som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, dvs. lånebenägenheten, minskade kontinuerligt efter studiestödsreformen 2001. Sedan 2011 har dock lånebenägenheten ökat med 2,3 procentenheter. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 69,2 procent under 2015 jämfört med 68,2 procent 2014.

Diagram 2.10 Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön, 2001–2015



Källa: CSN

Studielån

Lånebenägenheten vid studier på grundskolenivå ökade under 2015 och var 36 procent. Lånebenägenheten bland dem som studerar på eftergymnasial nivå har ökat marginellt jämfört med 2014 och uppgick till 74 procent under 2015.

Tabell 2.10 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer, 2011–2015

Andel av samtliga låntagare

	2011	2012	2013	2014	2015
Grundläggande nivå	34,6	34,2	34,8	34,3	36,3
Kvinnor	30,4	29,8	30,4	29,4	31,1
Män	44,4	44,7	45,3	46,2	48,6
Gymnasial nivå	54,5	53,9	53,6	53,2	53,8
Kvinnor	53,9	53,3	53,0	52,2	52,6
Män	55,4	54,8	54,4	54,6	55,8
Eftergymnasial nivå	71,7	72,1	73,1	74,1	74,3
Kvinnor	71,5	71,8	72,8	73,5	73,5
Män	71,8	72,6	73,6	74,9	75,5

Källa: CSN

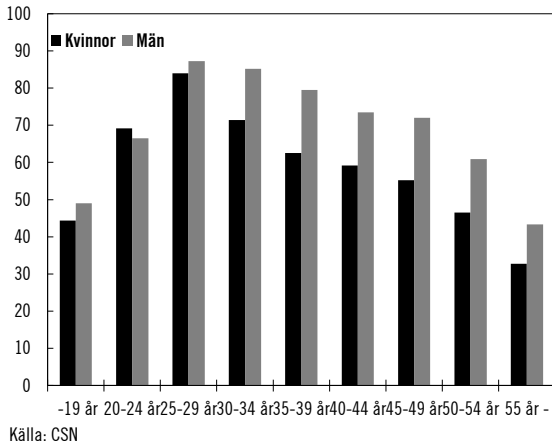
Män tar oftare studielån jämfört med kvinnor. Under 2015 tog 71 procent av männen lån jämfört med 68 procent av kvinnorna. Särskilt stor är skillnaden för studerande på grundläggande nivå. Där hade ca 49 procent av männen studielån, jämfört med ca 31 procent av kvinnorna.

Utlandsstuderande är mer benägna att ta lån än de som studerar i Sverige. Under 2015 var andelen utlandsstuderande som hade studielån ca 85 procent, vilket är en procentenhet högre jämfört med föregående år.

Lånebenägenheten varierar inte enbart mellan studerande på olika studienivåer utan även

mellan olika åldersgrupper. De yngsta och de äldsta studiemedelstagarna är de som i minst utsträckning väljer att ta studielån. För ungdomar i åldrarna 20–24 år uppgick lånebenägenheten till 68 procent under 2015. Mest lånade studerande i åldrarna 25–29 år, av vilka 85 procent tog lån.

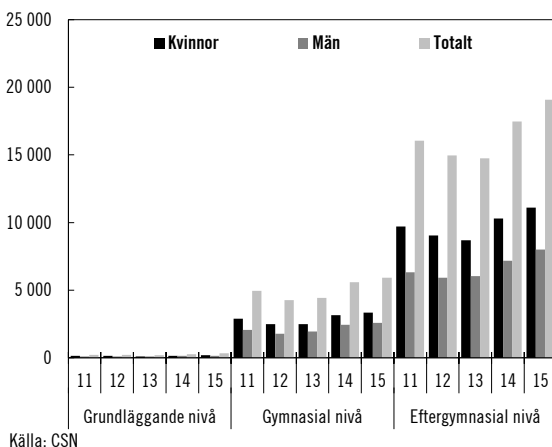
Diagram 2.11 Studerandes lånebenägenhet fördelat på åldersgrupper och kön, 2015



Tilläggs lån

Antalet studerande med studielån som även har tilläggs lån ökade något under 2015 jämfört med föregående år. I genomsnitt tog drygt 5 procent av de studerande med studielån även tilläggs lån under 2015. Drygt 19 000 personer fick tilläggs lån för studier i Sverige på eftergymnasial nivå, vilket är ett högre antal jämfört med 2014.

Diagram 2.12 Antal studerande med tilläggs lån på olika utbildningsnivåer, 2011–2015



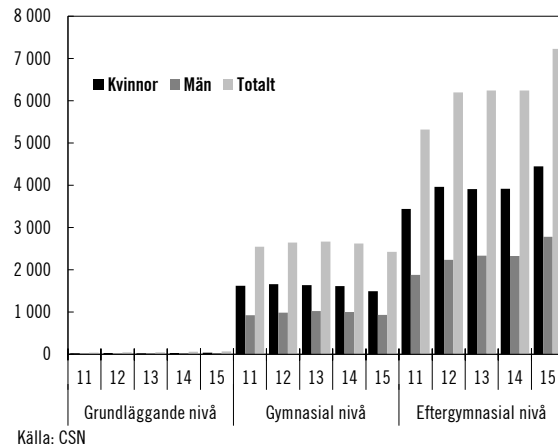
Män tar tilläggs lån i större utsträckning än kvinnor. Av de heltidsstuderande männen som var äldre än 24 år tog 16 procent tilläggs lån,

medan motsvarande andel bland kvinnor var något lägre, 15 procent.

Merkostnads lån

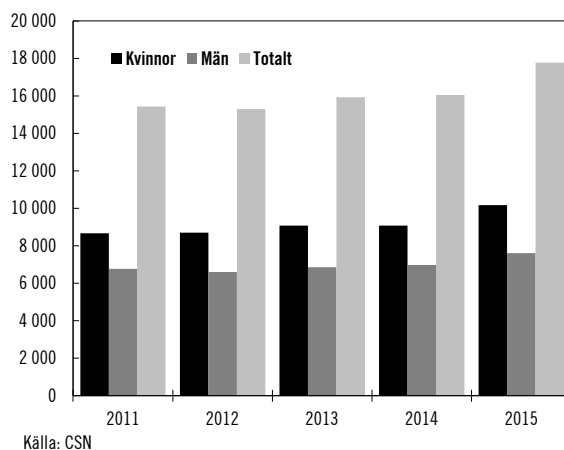
Antalet stödtagare med merkostnads lån för t.ex. undervisningsavgifter, dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten för studier i Sverige ökade under 2015.

Diagram 2.13 Antal studerande i Sverige med merkostnads lån på olika utbildningsnivåer, 2011–2015



Det är främst studerande på eftergymnasial nivå som tar merkostnads lån. Det har samband med att utlandsstuderande är den grupp som främst tar merkostnads lån och de studerar oftast på den nivån.

Diagram 2.14 Antal studerande utomlands med merkostnads lån, 2011–2015



Andelen utlandsstuderande som tog merkostnads lån under 2015 var 54 procent. Merkostnads lån till utlandsstuderande får lämnas för exempelvis resor, försäkring och undervisningsavgifter.

Av de som fick merkostnadslån var 58 procent kvinnor, vilket motsvarar könsfördelningen bland studiemedelstagarna.

Tabell 2.11 Studerande med studielån, tilläggsloan och merkostnadslån i Sverige och utomlands

Antal studerande och utbetalade belopp

	Antal 2015	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utbetalt lån 2015 (mnkr)
Studielån	345 200	59	41	15 687
Tilläggsloan	24 500	59	41	535
Merkostnadslån	27 600	58	42	995

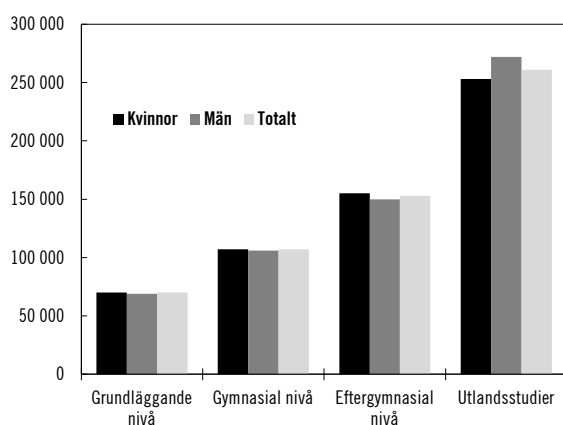
Källa: CSN

Den enskildes skuldsättning

Utbildning ger avkastning både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för utbildning delas därför mellan den enskilde och samhället. Studiemedlen består av en bidragsdel och en frivillig lånedel.

Ett sätt att mäta skuldsättningen är att titta på hur stor skuld de studerande har vid återbetalningens början, dvs. direkt efter studierna. Skuldsättningen skiljer sig mycket mellan studerande på olika nivåer.

Diagram 2.15 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya återbetalningsskyldiga 2016 fördelat på studienivå och kön



Källa: CSN

De studerande som har tagit lån för eftergymnasiala studier i Sverige och som börjat betala tillbaka på sin skuld under 2016 har lånat i genomsnitt 153 000 kronor, vilket är en ökning med ca 4 procent jämfört med föregående år. Denna grupp kan ha studerat på flera utbildningsnivåer, men har inte haft studiemedel för utlandsstudier. För dem som har studerat på eftergymnasial nivå och som helt eller delvis

studerat utomlands var skuldsättningen i genomsnitt 261 000 kronor. Utlandsstuderande är mer benägna att ta studielån än de som studerar i Sverige.

Av samtliga låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2016 hade 76 procent en skuld som var lägre än 200 000 kronor. Andelen med en studieskuld på mellan 200 000 och 500 000 kronor uppgick till 23 procent, vilket är oförändrat jämfört med föregående årsskifte.

Skuldsättningen har ökat något för alla utbildningsnivåer förutom grundläggande nivå jämfört med föregående årsskifte. Att skuldbeloppen ökar beror främst på att höjningarna av studiemedlens lånedel 2010, 2011 och 2015 börjar synas på skuldsättningen.

2.4.8 Låntagare och den totala skulden

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta god effekt på samhällsekonomi är:

- total studieskuld, varav andel osäkra fordringar,
- andel inbetalt årsbelopp för bosatta utomlands jämfört med bosatta i Sverige,
- antal personer som har beviljats nedsättning av det belopp som ska betalas tillbaka under året och totalt värde på nedsättningen,
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp,
- antal personer där krav på återbetalning av studiestöd har överförts till Kronofogdemyndigheten och den ackumulerade fordran hos myndigheten, och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel osäkra fordringar.

Resultat

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgick till drygt 1,5 miljoner vid utgången av 2015. Antalet låntagare ökade med 51 800 sedan 2014.

Antalet låntagare med lån i två eller i vissa fall tre olika återbetalningssystem uppgick till ca 106 800 personer. I takt med att låntagare slutbetalat sina skulder i de äldre återbetalningssystemen minskar antalet låntagare med mer än ett lån. Under 2015 minskade antalet låntagare med mer än ett lån med 15 100 personer.

Återbetalningen av studielån ökade något under 2015. Jämfört med 2014 betalades det in 470 miljoner kronor mer till CSN. Totalt betalades närmare 13,3 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter in. Av de årsbelopp som debiterades 2015 betalades 93,6 procent in när det gäller låntagare bosatta i Sverige. Denna andel har varit stabil under de senaste fem åren. Motsvarande andel för låntagare bosatta utomlands var 70,3 procent, vilket är en minskning med drygt 1 procentenhet jämfört med 2014.

Tabell 2.12 Inbetalt belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning 2011–2015

Andel av belopp efter nedsättningar (%)

Bosättning	2011	2012	2013	2014	2015
Sverige	93,7	93,8	93,7	93,7	93,6
Utomlands	72,2	73,0	72,5	71,6	70,3
Totalt	92,7	92,8	92,6	92,5	92,4

Källa: CSN

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade under 2015 från 201,6 miljarder kronor till 208,3 miljarder kronor. Ökningen beror på att antalet personer med annuitetslån stiger för varje år, vilket ger effekter på den totala studieskulden.

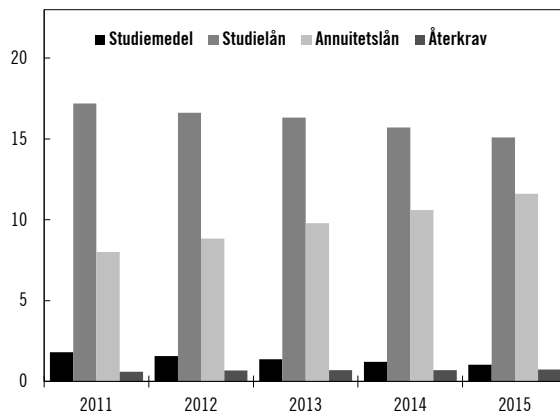
Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning för all nyutlåning av studielån (se avsnittet Kort beskrivning av lånesystemet). Det innebär att medel för förväntade förluster ska beräknas och belasta anslag när utlåning sker. Under 2015 avsattes anslagsmedel motsvarande 7,3 procent av utlånade medel till kreditreserven. Medel för förluster på utlåning före 2014 (stocken) tillförs kreditreserven genom att belasta anslag det år då förlusten är konstaterad.

Av den totala studieskulden har CSN bedömt att 28,5 miljarder kronor, eller ca 14 procent, utgörs av osäkra fordringar som riskerar att skrivas av. Detta är en ökning med 228 miljoner kronor jämfört med föregående år. Knappt 9 miljarder kronor av den osäkra fordran beräknas av CSN bero på personer som missköter eller bedöms komma att missköta sina betalningar. Den

osäkra fordran som kan härledas till de trygghetsregler som finns för återbetalning beräknas uppgå till knappt 17 miljarder kronor. Den osäkra fordran som orsakas av beräknade framtida dödsfall bedöms uppgå till drygt 3 miljarder kronor. Vidare har CSN, i likhet med föregående år, bedömt att av den totala utestående fordran på 1,2 miljarder kronor i fråga om återkrav av studiestöd är 0,7 miljarder kronor osäkra fordringar.

Diagram 2.16 Osäkra fordringar, fördelat på lånetyp och återkrav, 2011–2015

Miljarder kronor



Källa: CSN

Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2015 till ca 18 100, vilket motsvarar 1 procent av samtliga låntagare. Det är en antalsmässig ökning jämfört med 2014, men andelen är densamma som under 2014. Den totala utestående fordran för dessa låntagare uppgick den 31 december 2015 till 2 miljarder kronor, en ökning med 7 procent jämfört med föregående årsskifte.

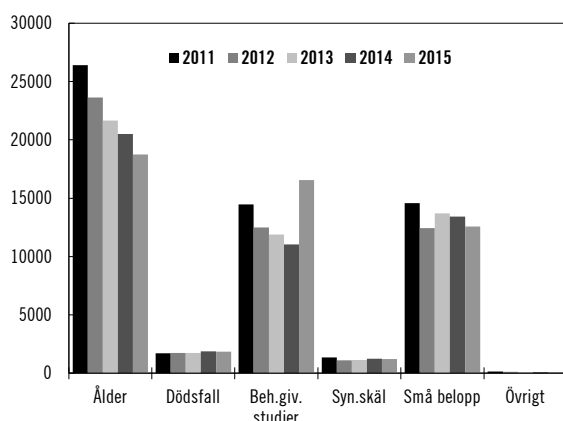
Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: nedsättning på grund av låg inkomst, nedsättning på grund av studier och nedsättning med hänsyn till synnerliga skäl. Under 2015 fick 164 500 personer beslut om nedsättning, vilket är 4 500 fler än under 2014. Värdet av nedsättningarna är 1,3 miljarder kronor, vilket är en ökning med knappt 3 procent jämfört med 2014.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre, vilket redovisas som små belopp i diagram 2.17.

Diagram 2.17 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl, 2011–2015



Källa: CSN

Under 2015 fick ca 53 000 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en ökning med 2 600 personer jämfört med 2014. Det totala avskrivna beloppet under 2015 var 809 miljoner kronor, vilket var en ökning med 108 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Återbetalare med krav hos Kronofogdemyndigheten

I slutet av 2015 hade ca 87 400 personer, 51 procent kvinnor och 49 procent män, krav på återbetalning av studiestöd som överförts till Kronofogdemyndigheten. Det är en minskning med 4 100 personer jämfört med 2014. Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten som avser studiestöd uppgick vid årets slut till 1,2 miljarder kronor, vilket är en ökning med 3 procent jämfört med 2014. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare som har en skuld hos Kronofogdemyndigheten har varit på ungefär samma nivå de senaste fem åren och uppgick 2015 till knappt 7 procent.

Utlandsbosatta återbetalare

Ungefär 65 400 återbetalare, 56 procent kvinnor och 44 procent män, var den 31 december 2015 bosatta utomlands, vilket är en minskning med ca 200 låntagare jämfört med 2014. Den totala fordran hänförlig till de tre återbetalningssystemen när det gäller utlandsbosatta återbetalare uppgick vid slutet av 2015 till 14,6 miljarder kronor, vilket är på samma nivå som 2014. Sedan 2012 är det lånetypen annuitetslån som står för den största delen, 8,2 miljarder kronor, av de utlandsbosattas skulder. Av den totala fordran när det gäller utlandsbosatta återbetalare avser 4,1 miljarder kronor, eller ca 28 procent, osäkra fordringar.

CSN har under 2015 skickat 15 400 ärenden som rör utlandsbosatta till inkassoföretag, vilket är en ökning med knappt 1 600 ärenden jämfört med 2014. Totalt har 48 miljoner kronor inbetalats under 2015 i de ärenden som CSN har skickat till inkasso i utlandsärenden, vilket är en minskning med 13 procent jämfört med 2014.

2.4.9 Studiestödsadministrationen

Centrala studiestödsnämnden

Från och med 2015 höjdes expeditionsavgiften från 120 till 150 kronor och påminnelseavgiften från 200 till 450 kronor. I samband med detta minskades även CSN:s anslag i motsvarande omfattning som de förväntade ökade avgiftsintäkterna. Höjningen av avgifterna innebar att CSN:s avgiftsintäkter ökade kraftigt, men även att reservationen av osäkra administrativa avgifter ökade, vilket bokförs som en kostnad. Förvaltningskostnaderna uppgick under 2015 till 946,5 miljoner kronor, vilket är en ökning med 141,3 miljoner kronor jämfört med 2014. Intäkterna uppgick under 2015 till 1 082,5 miljoner kronor, vilket är en ökning med 259,9 miljoner kronor jämfört med 2014. Av intäkterna bestod knappt 18 procent av anslag (190,5 miljoner kronor) och drygt 82 procent av administrativa avgifter (890,5 miljoner kronor). Övriga mindre intäkter bestod av finansiella intäkter och intäkter av bidrag. Inbetalda avgifter bestod främst av påminnelseavgifter, expeditionsavgifter och uppläggningsavgifter.

Ärendehantering

Handläggningstiderna är fortsatt korta, även om de har blivit något längre för handläggning av studiemedel vid studier utomlands.

När det gäller handläggningstiden för ärenden som avser studiehjälp är den oförändrad jämfört med föregående år för ärenden som avser studier i Sverige, medan den har ökat med en dag för studier utomlands. Även handläggningstiden för studiemedel avseende studier utomlands har ökat, i detta fall med tre dagar. För ärenden om studiemedel för studier i Sverige är den genomsnittliga handläggningstiden oförändrad jämfört med föregående år. Handläggningstiden för ärenden gällande Rg-bidrag har minskat med fem dagar, medan den genomsnittliga ärendetiden för lärlingsersättning i stället har ökat med fem dagar.

Tabell 2.13 CSN:s genomsnittliga handläggningstider¹

Antal dagar			
Ärendeslag	2013	2014	2015
Studiehjälp, Sverige	10	3	3
Studiehjälp, utland	52	49	50
Studiemedel	12	13	14
Studiemedel, utland	25	23	26
Rg-bidrag	15	17	12
Lärlingsersättning	–	14 ²	19

Källa: CSN

¹ I januari 2014 infördes den s.k. lärlingsersättningen.

Tillgänglighet och service

Antalet kunder som under 2015 ville komma i kontakt med CSN per telefon, och som valt personlig service, har minskat med 7 procent jämfört med 2014. Den genomsnittliga väntetiden i telefonkö förlängdes med 24 sekunder 2015. Samtidigt har antalet besök på CSN:s webbplats och Mina sidor fortsatt att öka med ca 2 respektive ca 9 procent i förhållande till 2014 års nivå.

Tabell 2.14 Nyckeltal för CSN:s service och information 2013–2015

Tusental och tid			
Verksamhet	2013	2014	2015
Antal telefonsamtal	1 355	1 329	1 242
personlig service			
Genomsnittlig väntetid i	2 min.	3 min.	4 min.
Telefonkö	31 sek.	50 sek.	14 sek.
Antal besök på webbplats	12 036	12 907	13 142
Antal besök på Mina sidor	9 964	11 813	12 917

Källa: CSN

Kvalitet i ärendehantering

CSN har fortsatt sitt arbete med att förbättra kvaliteten i ärendehantering. När det gäller uppföljningen av kvaliteten har vissa förändringar gjorts, varför jämförelse med tidigare år ska göras med försiktighet. På grund av förändrad kvalitetsuppföljning har CSN inte tillräckliga underlag för att redovisa kvaliteten inom verksamhetsområdet Rg-bidrag. Givet detta visar resultaten av CSN:s kvalitetsgranskningar att kvaliteten generellt är på en hög nivå. När det gäller handläggning av studiemedel är kvaliteten oförändrad jämfört med föregående år (96 procent av de granskade besluten var korrekta). Kvaliteten är fortsatt hög när det gäller verksamhetsområdena studiehjälp, lärlingsersättning och återbetalning, där 99 procent av de granskade besluten bedömdes korrekta utifrån gällande lagstiftning.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott m.m.

Målet med CSN:s arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är att CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast görs till den som är berättigad till stöd.

Det är inte möjligt för CSN att helt förhindra felaktiga utbetalningar. Studiehjälp betalas ut i efterskott, men myndigheten är beroende av att skolornas rapportering är korrekt för att de studerande ska få de stöd som de har rätt till. Studiemedel betalas ut i förskott, men de studerande är skyldiga att anmäla ändringar som kan påverka rätten till studiemedel eller studiemedlens storlek. Läroanstalter har enligt studiestödsförordningen skyldighet att lämna sådana uppgifter som påverkar rätten till studie-stöd. Att de studerande får det stöd som de har rätt till bygger därmed på att de uppgifter som CSN får är korrekta.

CSN arbetar för att det ska bli rätt från början genom att förenkla myndighetens regler, rutiner

och arbetssätt. Myndigheten arbetar även med kontroller före, under och efter utbetalning för att säkerställa att rätt belopp betalas ut. CSN samverkar också med andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Under 2015 har CSN t.ex. fortsatt det förebyggande arbetet tillsammans med Kronofogdemyndigheten för att underlätta för de personer som har svårt att betala sitt lån eller återkrav att göra rätt för sig. CSN har exempelvis fortsatt med att ringa studerande i åldern 18–20 år som har fått ett krav om att betala sitt återkrav av studiehjälp. CSN har även kontaktat unga låntagare som fått ett betalningskrav och som sedan tidigare inte finns i Kronofogdemyndighetens register. De studerande har då fått en möjlighet att genom olika åtgärder göra rätt för sig och därigenom undvika att hamna i Kronofogdemyndighetens register. Resultatet av dessa kontakter har gett ett positivt utfall.

Under 2015 har CSN beslutat att kräva tillbaka 526 miljoner kronor i felaktigt utbetalt studiestöd, vilket utgör 1,7 procent av det totala utbetalda beloppet för studiehjälp, Rg-bidrag, lärlingsersättning och studiemedel. Det är en ökning med 0,1 procentenheter jämfört med 2014.

Under 2015 har totalt 260 personer anmälts för misstänkt bidragsbrott. Det är en ökning med 101 personer jämfört med 2014. Under 2015 genomförde CSN en ny typ av riktade kontroller. Genom att analysera vad som kännetecknar kända fall av misstänkta bidragsbrott är det möjligt att identifiera nya ärenden som bör kontrolleras extra noga. Genom dessa kontroller har CSN upptäckt felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsbrott som annars inte skulle ha upptäckts. Under 2015 infördes även nya kontroller i syfte att minska risken för felaktiga utbetalningar vid studier utomlands, vilket innebär att extra antagningskontroller för studerande som har fått beslut om merkostnads lån för undervisningsavgifter genomförs. Sedan de nya reglerna för studier utomlands trädde i kraft den 1 juni 2015 betalas studiebidrag, grundlån, tilläggsbidrag och tilläggs lån ut månadsvis i stället för att hela beloppet betalas ut vid studiestarten. Med de nya reglerna har endast två procent av de studerande fått hela studiemedelsbeloppet utbetalat i förskott vid studiestarten. Det innebär att CSN har

fått bättre möjligheter att stoppa utbetalningar av studiemedel som annars hade betalats ut felaktigt.

Överklagandenämnden för studiestöd

Utgifterna för verksamheten vid Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) uppgick under 2015 till knappt 13,7 miljoner kronor. ÖKS hanterade under året ca 5 000 ärenden, en minskning med ca 300 ärenden jämfört med föregående år.

Under 2015 avgjordes 69 procent av alla ärenden inom fyra veckor och 93 procent inom nio veckor. Samtliga ärenden avgjordes inom sex månader. Nämnden biföll 7 procent av det totala antalet inkomna ärenden.

Tillgängligheten hos nämnden har under året varit god. Nämndens kansli nås per telefon under hela arbetsdagen och några svårigheter för allmänheten att komma i kontakt med nämnden har inte framkommit.

2.5 Analys och slutsatser

Under avsnittet görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen inom utgiftsområdet mot bakgrund av de indikatorer som har redovisats i avsnitt 2.4.

2.5.1 Studiestödets rekryterande effekt

Studiestödet ska verka rekryterande till studier och bidra till ett högt deltagande i utbildning. Studiestödet är ett viktigt verktyg för att öka deltagande i och bredda rekryteringen till utbildning. Dessutom är studiestödet en betydelsefull faktor för att möjliggöra omställning i arbetslivet. Antalet studiestödstagare på samtliga utbildningsnivåer kan fortsatt anses vara på en hög nivå. Även andelen studerande som har studiemedel måste anses vara hög. Mot bakgrund av de indikatorer som redovisas är den samlade bedömningen att målet om studiestödets rekryterande effekt har uppfyllts.

Antalet studerande med studiehjälp har under 2015 fortsatt att minska, vilket kan förklaras av minskande ungdomskullar.

Efter att ha varit i princip oförändrat under de senaste åren minskade antalet vuxna studerande med studiemedel på grundläggande nivå något under 2015.

Även antalet vuxna studerande med studiemedel på gymnasial nivå minskade jämfört med 2014 och är nu på samma nivå som 2013. Mest minskade antalet studerande med studiemedel i åldersgruppen 20–24 år.

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Antalet studerande med det högre bidraget på grundläggande nivå minskade med ca 500 studerande jämfört med föregående år. Andelen som hade högre bidrag minskade med 1 procentenhet jämfört med 2014.

Antalet studerande på gymnasial nivå med den högre bidragsnivån minskade med 1 700 studerande under samma tidsperiod. Andelen som fick det högre bidraget ökade marginellt 2015.

Sedan 2011 får den högre bidragsnivån lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för behörighetsgivande studier på grundläggande eller gymnasial nivå. Mellan åren 2011 och 2014 mer än fördubblades antalet ungdomar som fick högre bidrag. Under 2015 minskade dock antalet med 600, till 4 300 ungdomar.

Antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå har aldrig varit högre, vilket bedöms bero på demografiska faktorer och det rådande arbetsmarknadsläget för ungdomar. Sett till åldersstrukturen har andelen studiemedelstagare yngre än 25 år minskat. Minskningen beror främst på att ungdomskullarna som lämnar gymnasieskolan har minskat de senaste åren, men även på det förbättrade konjunkturläget som leder till att fler unga får jobb. Fortfarande är dock mer än hälften av studiemedelstagarna (54 procent) yngre än 25 år.

Den andel av de studerande som har studiemedel har minskat med 4 procentenheter bland studerande vid komvux, men andelen har långsiktigt ökat bland studerande vid högskolor och universitet. Av studerande vid komvux har 39 procent studiemedel och bland högskolestuderande har 72 procent studiemedel. Att en lägre andel har studiemedel vid komvux förklaras delvis av att många studerar på deltid och sannolikt har andra försörjningskällor.

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Antalet utlandsstuderande

med studiemedel var under 2014 det högsta antalet någonsin. Under 2015 minskade dock antalet utlandsstuderande med studiemedel med två procent, till 33 200. Utlandsstuderande är förhållandevis unga. En förklaring till minskningen kan därför vara att antalet personer i den ålder då de flesta studerar utomlands minskar bland studiemedelstagarna i stort.

Lånebenägenheten har minskat efter studiestödsreformen 2001, men har ökat något under de senaste fyra åren. Den tidigare minskningen av lånebenägenheten kan bl.a. förklaras av att årsbeloppen efter reformen följer av skuldens storlek, vilket har inneburit att en lägre andel väljer att ta lån. Detta beteende kan nu vara på väg att förändras. Sedan 2011 har lånebenägenheten ökat med 2,3 procentenheter och 2015 var den 69,2 procent. Under samma period har det skett förändringar i åldersstrukturen på studiemedelstagarna. Andelen studerande yngre än 25 år, som mer sällan tar lån, har minskat, samtidigt som andelen 25–34 år, som oftare tar lån, har ökat. Studerande som är 35 år eller äldre har oftare än andra ekonomiskt stöd från partner eller arbetsinkomster. Män med studiemedel tar oftare lån jämfört med kvinnor, vilket har varit ett förhållande som bestått under en längre tid. Kvinnor arbetar i större utsträckning än män under studietiden, vilket kan vara en förklaring till skillnaden i lånebenägenhet.

Under 2015 ökade antalet med tilläggs lån och andelen studerande med tilläggs lån. Ökningen beror dels på att antalet studerande över 25 år har ökat, dels på att även deltidsstudier ger rätt till tilläggs lån från och med den 1 juli 2014.

2.5.2 Studiestödets utjämnande effekt

Inom studiestödssystemet finns det flera olika stödformer som syftar till att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen. Studiestödet ska verka selektivt rekryterande, dvs. studiestödet ska göra att individer från vissa grupper påbörjar studier som annars inte skulle ha gjort det. Mot bakgrund av de indikatorer som redovisas är bedömningen att målet om studiestödets utjämnande effekt har uppnåtts. Bland annat visar resultaten från 2015 att ett ökat antal studerande fick det extra tillägget, trots att det totala antalet studerande med studiehjälp minskade. Det är även ett fortsatt högt antal studerande med barn som får

tilläggsbidrag. Bidraget riktar sig till en grupp som ofta anger att de inte skulle ha påbörjat studier utan studiemedel.

Studierande inom gymnasieskolan kan få ett extra tillägg som syftar till att öka möjligheterna för ungdomar i inkomstsvaga hushåll att studera och därmed undanröja sociala hinder för utbildning. Resultaten från 2015 visar att ett ökat antal studerande fick det extra tillägget, trots att det totala antalet studerande med studiehjälp minskade. Det är betydligt fler män än kvinnor som är mottagare av det extra tillägget. Detta kan förklaras av att många ensamkommande barn och unga med uppehållstillstånd är pojkar. Ökningen av det extra tillägget har de senaste åren varit tydligast för familjer med mycket låga inkomster. Denna utveckling fortsatte under 2015. Resultatet av en undersökning som CSN genomförde under 2012 visar att gruppen med extra tillägg har genomgått andra förändringar över tid. Det är nu oftare fråga om studerande barn i nyanlända familjer eller ensamkommande barn och unga med uppehållstillstånd, jämfört med tidigare då de studerande levde i hushåll med en ensamstående förälder. En hög andel är också födda i Sverige med utrikes födda föräldrar.

Studiehjälpssystemet har varit föremål för översyn och 2012 års studiehjälpstudie har lämnat betänkandet Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52). Betänkandet har remitterats under 2015 (U 2013/4160/SF) och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Studiemedlens rekryterande kraft varierar mellan olika studerandegrupper. En grupp som ofta anger att de inte skulle ha påbörjat studier utan studiemedel är studerande med barn. Inom studiemedelssystemet finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Antalet studerande som fick tilläggsbidrag var oförändrat jämfört med 2014. Könsfördelningen bland dem som får tilläggsbidrag har bara förändrats marginellt under de år som tilläggsbidraget har funnits. Under 2015 var 80 procent av dem som fick tilläggsbidrag kvinnor.

Möjligheten för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen har fungerat utjämnande ur ett jämställdhetsperspektiv. Andelen med den högre bidragsnivån inom ramen för satsningen var 47 procent kvinnor och 53 procent män under

2015. Den förhållandevis höga andelen män kan bero på att män oftare avbryter sina gymnasie-studier och på så sätt oftare har rätt till det högre bidraget, men det kan också bero på att köns-fördelningen är jämnare bland yngre studerande med studiemedel än bland äldre. Totalt sett var det annars 66 procent kvinnor och 34 procent män som studerade med den högre bidragsnivån under 2015. Andelen kvinnor respektive män med den högre bidragsnivån varierar beroende på studienivå. På grundläggande nivå under 2015 var det 73 procent kvinnor och 27 procent män medan det på den gymnasiala nivån var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Skillnaden kan delvis förklaras av inkomst-skillnader och därmed behovet av studiestöd. Den s.k. GRUV-utredningen (U 2011:07) har i sitt betänkande Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet (SOU 2013:20) visat att män som studerar på grundläggande nivå har högre inkomster från förvärsarbete än kvinnor medan det omvända förhållandet råder på gymnasial nivå.

CSN utgör vidare en av 58 myndigheter som arbetar med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i all sin verksamhet. Målet med arbetet är att varje deltagande myndighet ännu bättre ska bidra till det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. CSN har under 2015 lämnat in sin handlingsplan för jämställdhetsintegrering och kommer i sitt fortsatta arbete att redovisa åtgärder och resultat i sin årsredovisning.

2.5.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Studiestödssystemet måste vara långsiktigt samhällsekonomiskt hållbart. Det är därför viktigt att de utbetalningar som görs från systemet är riktiga och att den del av studiestödet som består av lån återbetalas fullt ut. Mot bakgrund av de indikatorer som redovisas är bedömningen att nuvarande lånesystem i stort sett fungerar bra. Det finns dock fortfarande brister i systemet när det gäller låntagare som är bosatta utomlands.

Utgångspunkten för samtliga återbetalnings-system är att låntagarna ska betala tillbaka sina skulder. Alltför hårda krav på återbetalning får

dock inte avskräcka från studier och motverka studiemedlens rekryterande effekt. Därför finns vissa trygghetsregler inbyggda i samtliga lånesystem. En låntagare som har svårt att betala sitt årsbelopp kan ansöka om nedsättning och på så vis undvika framtida betalningsproblem. De vanligaste typerna är nedsättning på grund av låg inkomst och nedsättning vid studier. Antalet låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp ökade 2015 jämfört med föregående år.

Värdet av det skuldbelopp som avskrevs under 2015 ökade jämfört med 2014. Ökningen kan nästan helt hänföras till avskrivningar av annuitetslånet, främst på grund av behörighetsgivande studier. Anledningen till den stora ökningen bedöms vara tillfällig och beror på att CSN under 2015 prövat ett antal ärenden om behörighetsgivande studier i efterhand. Även inom de återbetalningspliktiga studielån som togs under perioden 1989–2001 ökade avskrivningarna något, medan det minskade med 18 miljoner kronor för den äldsta lånetypen studiemedel. När det gäller annuitetslånen var de främsta orsakerna till avskrivning dödsfall och behörighetsgivande studier.

Under 2015 har de beräknade osäkra fordringarna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd ökat jämfört med föregående år. Ökningen beror bl.a. på att inkomstunderlaget som ligger till grund för beräkningarna har ändrats. Lånetypen studielån som togs mellan 1989–2001 står fortfarande för majoriteten, 53 procent, av de osäkra fordringarna. De beräknade osäkra fordringarna varierar mycket mellan lånetyperna. Andelen bedöms som högst för den äldsta lånetypen studiemedel och som lägst för annuitetslån, vilket också var ett mål när lånet infördes 2001.

Låntagare bosatta utomlands återbetalar sina lån i betydligt mindre omfattning än låntagare bosatta i Sverige. Under 2015 minskade andelen inbetalt belopp jämfört med 2014. Cirka 28 procent av den totala fordran för utlandsbosatta låntagare bedöms vidare som osäker av CSN. När återbetalningen inte sköts riskerar betydande belopp att skrivas av. För att även fortsättningsvis kunna tillhandahålla ett omfattande studiestöd till de studerande är det viktigt att utlandsbosatta i större utsträckning än vad som sker i dag betalar sina studieskulder.

CSN bedriver i dag ett omfattande arbete med att driva in obetalda studieskulder. Regeringen

bedömer dock att insatserna måste effektiviseras och förstärkas. Riksrevisionen har i granskningsrapporten Statens kreditförluster på studielån (RIR 2016:4) bl.a. pekat på att arbetet med återbetalningar kan förbättras. I rapporten rekommenderas att CSN utökar sina internationella samarbeten och att regeringen verkar för att få till stånd internationella avtal som gör det möjligt att driva in studielån i andra länder.

Regeringen har tidigare gett CSN i uppdrag att i form av en handlingsplan redovisa vilka åtgärder som vidtas och som myndigheten planerar att vidta för att effektivisera och väsentligt öka återbetalningen av obetalda studieskulder, främst från låntagare bosatta utomlands (U2015/2962/SF). Den 30 december 2015 överlämnade CSN sin rapport Uppdrag att redovisa åtgärder för att öka återbetalningen av obetalda skulder. CSN kommer under 2016 bl.a. att fokusera på att skicka ärenden till inkasso i fler länder samt vidta rättsliga åtgärder som avser uppsagda lån i fler länder. Regeringen avser att noga följa effekterna av åtgärderna på området.

2.5.4 Studiestödsadministration

För att nå målen för studiestödet krävs en studiestödsadministration som är ändamålsenlig och effektiv.

CSN:s resultat för 2015 har förbättrats inom vissa verksamhetsområden jämfört med 2014. Myndigheten uppfyller majoriteten av målen i regleringsbrevet. Myndigheten bedöms både fungera väl och ha en effektiv och rättssäker ärendehantering samt servicenivåer som leder till att de studerande på ett korrekt och snabbt sätt får det stöd de har rätt till. Att detta fungerar är inte minst viktigt med anledning av den fortsatta utbyggnaden av kunskapslyftet som föreslås i denna proposition.

Överklagandenämnden för studiestöd har under året nått ett bra resultat när det gäller hanteringen av överklaganden. Myndigheten har handlagt ärendena effektivt och handläggningstiderna har varit mycket tillfredsställande.

2.6 Politikens inriktning

Studiestödet möjliggör studier

Studiestödssystemet i Sverige syftar till att möjliggöra för människor att söka sig vidare till studier efter slutförd skolgång eller att senare i livet återuppta studierna. Systemet är, och ska fortsätta vara, ett av världens mest omfattande. Genom jämlika möjligheter bidrar stödssystemet till att bygga vårt land starkare genom mer kunskap, mer kompetens och mer bildning.

Utbildning är avgörande för att skapa aktiva samhällsmedborgare, för enskildas utveckling och arbetsmarknadsutsikter samt för att arbetsmarknaden ska fungera väl genom att bidra till samhällets kompetensförsörjning. Ett jämlikt och väl utbyggt stöd är viktigt för att Sverige ska vara en kunskapsnation i världsklass som konkurrerar genom kompetens på den globala marknaden.

En fortsatt utbyggnad av kunskapslyftet

Utbildningsinsatser stärker individens chanser att få ett jobb och kan därför bidra till lägre arbetslöshet. Under 2015 inledde regeringen en utbildningsinsats för vuxna, kunskapslyftet. Satsningen på kunskapslyftet syftar både till att stärka arbetskraftens kompetens och möjligheter på arbetsmarknaden och att möjliggöra inträde på arbetsmarknaden för de som inte har slutförd utbildning eller behöver komplettera med ny kompetens. Kunskapslyftet ska också bidra till att förkorta tiden för nyanländas etablering i samhället och på arbetsmarknaden. Kunskapslyftet är centralt för regeringens mål att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Regeringen föreslår i denna proposition en fortsatt utbyggnad i form av att medel avsätts för fler utbildningsplatser inom bl.a. yrkesvux och lärlingsvux. Till detta tillkommer utgifter för stöd vilket regeringen även föreslår medel för.

Studiestödet stödjer regeringens ambitioner att genomföra kunskapslyftet och ger ekonomiska förutsättningar för människor, såväl kvinnor och män, att ta steget till studier och vidare till arbete. Trots att det svenska stödet är mycket förmånligt finns det personer som har behov av utbildning men som av bl.a. ekonomiska skäl ändå inte påbörjar studier. Vissa avstår från studier för att de inte vill, vågar eller kan använda stödmedelssystemet och inte heller har andra möjligheter att finansiera sina

levnadsomkostnader under studietiden. Utbildningsdepartementet har därför remitterat promemorian Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande stöd (U2016/02685/SF), som innehåller förslag om ett nytt stöd. Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov, såväl kvinnor och män, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet, som avses införas den 1 juli 2017, ska kunna lämnas till vissa arbetslösa med kort tidigare utbildning och som har ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. CSN bör ansvara även för detta nya stöd. Det är viktigt att myndigheten ges goda förutsättningar för att hantera den utveckling och administration som följer av detta. Regeringen avser att vid behov återkomma till medelsbehovet.

En väl fungerande stödsadministration

För att systemet för stöd ska fungera, behöver det finnas en väl fungerande stödsadministration. CSN har en väl fungerande och effektiv ärendehantering som leder till att de studerande på ett korrekt sätt får det stöd de har rätt till. Detta är än mer viktigt än tidigare med tanke på regeringens fortsatta utbyggnad av kunskapslyftet, bl.a. med avsikten att föreslå ett nytt rekryterande stöd. För att ge CSN ekonomiska förutsättningar att kunna hantera kommande utbildningsreformer och utmaningar föreslår regeringen därför att myndighetens anslag för 2017 förstärks.

Vissa studerandefrågor ses över

Ungdomar som på grund av en funktionsnedsättning har fått sin skolgång förlängd har i dag rätt till ekonomisk ersättning från sjukförsäkringen i form av aktivitetsersättning. I betänkandet Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52) föreslås bl.a. att studerande med funktionsnedsättning i stället inordnas i det ordinarie stödssystemet. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet (se även utg.omr. 10).

I betänkandet Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21) har den parlamentariska socialförsäkringsutredningen bl.a. övervägt vissa frågor rörande studerande och sjukförsäkringen. Frågan om förbättrade åtgärder för

studerande vid sjukdom bereds inom Regeringskansliet (se även utg.omr. 10).

Återbetalningsgraden bland utlandsbosatta ska öka
Med tillgång till ett generöst studiestödssystem följer ansvar för individer att studieskulder återbetalas och samhället behöver säkerställa att så sker. Det är bekymmersamt att återbetalningsgraden hos låntagare bosatta utomlands fortsätter att sjunka trots att regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder för att komma till rätta med detta problem. Regeringen anser att återbetalningsarbetet måste förbättras, vilket också Riksrevisionen pekat på i granskningsrapporten Statens kreditförluster på studielån (RiR 2016:4). Regeringen har med anledning av rapporten gett CSN i uppdrag (U2016/03525/SF) att öka återbetalningen av obetalda skulder. Regeringen avser också att återkomma till riksdagen med en skrivelse om regeringens bedömningar med anledning av rapporten. Regeringen kommer att fortsätta att arbeta målinriktat med dessa frågor och avser att noga följa utvecklingen på området.

2.7 Budgetförslag

2.7.1 1.1 Studiehjälp

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2015	Utfall	3 324 092	-10 367	
2016	Anslag	3 331 370 ¹		3 311 229
2017	Förslag	3 427 850		
2018	Beräknat	3 534 732		
2019	Beräknat	3 659 557		
2020	Beräknat	3 780 543		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingsstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor finns i förordningen (CSNFS 1983:17) om bidrag till utlandsstuderande för dagliga resor. I förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning regleras den s.k. lärlingsersättningen.

Tabell 2.16 Antal studerande och genomsnittliga belopp för studiehjälp, utfall 2015 och prognos 2016–2020

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Studiebidrag						
Antal	393,7	394,8	404,6	415,4	428,9	441,3
Genomsnittligt årsbelopp	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7
Extra tillägg						
Antal	22,4	25,3	28,7	31,9	35,1	38,3
Genomsnittligt årsbelopp	6,0	5,9	6,0	6,0	6,0	6,0
Inackorderings-Tillägg						
Antal	7,6	7,5	7,9	8,1	8,4	8,6
Genomsnittligt årsbelopp	9,2	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0

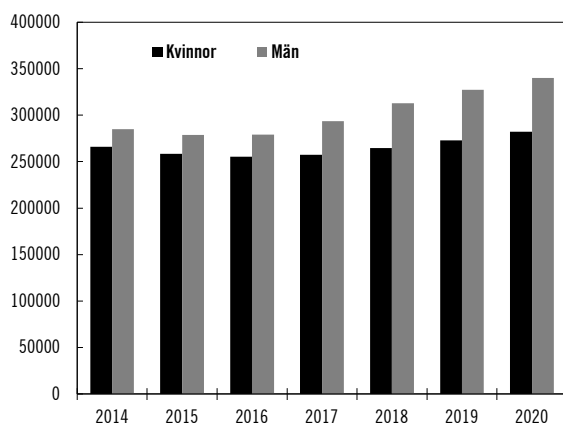
Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar fortsätter att minska under 2016 för att därefter öka under resten av prognosperioden.

Diagram 2.18 Folkmängd 16–20 år 2014 och 2015 samt prognos 2016–2020

Källa: SCB

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för studiebidraget, inackorderingstillägget och det extra tillägget öka med 82 miljoner kronor under 2017. Åren 2018, 2019 och 2020 beräknas utgifterna öka med 189 miljoner kronor, 322 miljoner kronor respektive 443 miljoner kronor jämfört med vad som har anvisats för 2016.

Tabell 2.17 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:1 Studiehjälp

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016 ¹	3 331 370	3 331 370	3 331 370	3 331 370
Förändring till följd av:				
Beslut	14 000	14 000	6 000	6 000
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volymer	82 480	189 362	322 187	443 173
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	3 427 850	3 534 732	3 659 557	3 780 543

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 3 427 850 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 534 732 000 kronor, 3 659 557 000 kronor respektive 3 780 543 000 kronor.

2.7.2 1:2 Studiemedel

Tabell 2.18 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor				
2015	Utfall	13 037 138	Anslags-sparande	1 605 798
2016	Anslag	14 988 055 ¹	Utgifts-prognos	13 119 024
2017	Förslag	15 292 371		
2018	Beräknat	15 595 693		
2019	Beräknat	16 236 404		
2020	Beräknat	16 706 668		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 2 764 061 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2017. Beloppet har minskats med 6 424 tkr som avser regleringsbelopp för 2014.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Kompletterande information

Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Studiemedlen är till övervägande del rättighetsstyrda och därför är utgifterna framför allt beroende av antalet studerande som deltar i en studiestödsberättigande utbildning och ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Tilläggsbidrag kan lämnas till studerande med barn. Utgifterna påverkas även av beslut om t.ex. nya utbildningsplatser eller höjda bidragsbelopp. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgivna inkomster som överstiger fribeloppsgränserna. Utgifterna påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom att studie- och tilläggsbidraget är indexerade med prisbasbeloppet.

Tabell 2.19 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiemedel, utfall 2015, prognos 2016 och beräknat för 2017–2020

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Generella bidraget						
Antal	438,1	473,1	504,8	517,9	523,9	524,9
Genomsnittligt årsbelopp ¹	19,1	17,7	18,0	18,4	18,8	19,3
Högre bidraget						
Antal	48,4	80,2	80,0	78,4	76,4	76,6
Genomsnittligt årsbelopp ¹	36,6	36,1	36,9	37,5	38,2	39,3

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift.

Källa: CSN och egna beräkningar

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på yrkesvux (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 317,6 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 466,5 miljoner kronor 2018, 634,3 miljoner kronor 2019 och med 661,2 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på lärlingsvux (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 128,2 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 157,3 miljoner kronor 2018, 160,5 miljoner kronor 2019 och med 164,9 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår i denna proposition en utbyggnad av lärarutbildningen (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 26,7 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 54,0 miljoner kronor 2018, 82,6 miljoner kronor 2019 och med 113,2 miljoner kronor 2020.

Antalet studerande som har antagits till polisutbildningen har ökat. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 25,84 miljoner kronor 2017 och beräknar att det ökar med 21,99 miljoner kronor 2018. Det under utg.omr. 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 1:1 *Polismyndigheten* föreslås minska med motsvarande belopp.

Med anledning av tidigare avsatta medel i budgetpropositionen för 2016 avseende fler utbildningsplatser på kompletterande utbildningar för personer med utländsk högskoleutbildning eller annan avslutad utländsk högskoleutbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) föreslår regeringen att anslaget ökas med 13,64 miljoner kronor 2017.

Regeringen gör i denna proposition bedömningen att ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning bör få behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år ungdomen fyller 20 år (se utg.omr. 14). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 9,99 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 19,38 miljoner kronor 2018, 21,20 miljoner kronor 2019 och med 22,52 miljoner kronor 2020.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2016 bedöms anslagsbelastningen öka med 156 miljoner kronor 2017.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms minska med 510 miljoner kronor 2017 jämfört med 2016. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2016 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2016 bedöms antalet studiemedelstagare öka.

Anslagsförändringar på grund av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften blir ca -6 miljoner kronor, jämfört med ca -125 miljoner kronor för 2016. Regleringsbeloppet fastställs av Pensionsmyndigheten och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

Tabell 2.20 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	14 983 935	14 983 935	14 983 935	14 983 935
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	544 228	845 052	986 734	1 049 964
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	155 940	361 573	687 540	1 032 281
Volymer	-510 325	-511 884	-546 822	-484 529
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	118 593	-82 983	125 017	125 017
Förslag/beräknat anslag	15 292 371	15 595 693	16 236 404	16 706 668

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 292 371 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 15 595 693 000 kronor, 16 236 404 000 kronor respektive 16 706 668 000 kronor.

2.7.3 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tabell 2.21 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

2015	Utfall	1 766 837	Anslags-sparande	-2 564
2016	Anslag	1 879 618 ¹	Utgifts-prognos	1 847 953
2017	Förslag	1 963 965		
2018	Beräknat	1 768 998		
2019	Beräknat	1 830 183		
2020	Beräknat	1 903 812		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för avsättning till kreditreserv för utgifter för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 samt för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får även användas för avsättning till kreditreserv för att täcka kostnader för nedskrivning och inlösen

av vissa studielån med statlig kreditgaranti samt för avskrivning av återkrav som avser lån.

Kompletterande information

Bestämmelser om finansiering av kreditförluster hänförliga till statens utlåning finns i budgetlagen (2011:203) och i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier. Bestämmelser finns även i kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier.

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på yrkesvux (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 18,7 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 27,7 miljoner kronor 2018, 37,8 miljoner kronor 2019 och med 39,4 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på lärlingsvux (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 7,7 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 9,5 miljoner kronor 2018, 9,7 miljoner kronor 2019 och med 9,9 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår i denna proposition en utbyggnad av lärarutbildningen (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 2,6 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 5,3 miljoner kronor 2018, 8,2 miljoner kronor 2019 och med 11,2 miljoner kronor 2020.

Antalet studerande som har antagits till polisutbildningen har ökat. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1,74 miljoner kronor 2017 och beräknar att det ökar med 1,76 miljoner kronor 2018. Det under utg.omr. 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 1:1 *Polismyndigheten* föreslås minska med motsvarande belopp.

I promemorian Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd (U2016/02685/SF) som utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) föreslås det att möjligheten att skriva av studielån tagna i samband med

behörighetsgivande studier ska avskaffas fr.o.m. den 1 januari 2018. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om detta. Regeringen beräknar att anslaget minskar med 180 miljoner kronor 2018, 180 miljoner kronor 2019 och med 180 miljoner kronor 2020.

Med anledning av tidigare avsatta medel i budgetpropositionen för 2016 avseende fler utbildningsplatser på kompletterande utbildningar för personer med utländsk högskoleutbildning eller annan avslutad utländsk högskoleutbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen föreslår regeringen att anslaget ökas med 1,3 miljoner kronor 2017.

Regeringen gör i denna proposition bedömningen att ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning bör få behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år ungdomen fyller 20 år (se utg.omr 14). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 0,1 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 0,2 miljoner kronor 2018, 0,2 miljoner kronor 2019 och med 0,2 miljoner kronor 2020.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna på anslaget är främst prisbasbeloppet men även i viss mån nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2016 bedöms anslagsbelastningen öka med 27 miljoner kronor 2017.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrade volymer av utlånade medel och av förändringar i förlustavskrivningar på lån tagna före 2014.

Jämfört med de antaganden om volymer som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2016 bedöms anslagsbelastningen öka med 14 miljoner kronor 2017.

Tabell 2.22 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	1 879 208	1 879 208	1 879 208	1 879 208
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	40 650	-124 570	-107 676	-102 866
Övriga makroekonomiska förutsättningar	27 343	44 557	69 884	106 782
Volymer	13 796	-33 165	-14 201	17 720
Överföring till/från andra anslag	-64 345	-64 345	-64 345	-64 345
Övrigt	67 313	67 313	67 313	67 313
Förslag/beräknat anslag	1 963 965	1 768 998	1 830 183	1 903 812

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 963 965 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 768 998 000 kronor, 1 830 183 000 kronor respektive 1 903 812 000 kronor.

2.7.4 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tabell 2.23 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor				
2015	Utfall	802 662	Anslags-sparande	59 377
2016	Anslag	617 220 ¹	Utgifts-prognos	584 090
2017	Förslag	368 690		
2018	Beräknat	200 885		
2019	Beräknat	355 239		
2020	Beräknat	819 033		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen

(1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på yrkesvux (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 0,2 miljoner kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 0,3 miljoner kronor 2018, 1,7 miljoner kronor 2019 och med 5,8 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på lärlingsvux (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 80 000 kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 130 000 kronor 2018, 560 000 kronor 2019 och med 1,8 miljoner kronor 2020.

Regeringen föreslår i denna proposition en utbyggnad av lärarutbildningen (se närmare utg.omr. 16). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 30 000 kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 50 000 kronor 2018, 300 000 kronor 2019 och med 1,2 miljoner kronor 2020.

Antalet studerande som har antagits till polisutbildningen har ökat. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 30 000 kronor 2017 samt beräknar att det ökar med 70 000 kronor 2018, 200 000 kronor 2019 och med 380 000 kronor 2020. Det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 1:1 *Polismyndigheten* föreslås minska med motsvarande belopp.

Med anledning av tidigare avsatta medel i budgetpropositionen för 2016 avseende fler utbildningsplatser på kompletterande utbildningar för personer med utländsk högskoleutbildning eller annan avslutad utländsk högskoleutbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen föreslår regeringen att anslaget ökas med 10 000 kronor 2017.

Regeringen gör i denna proposition bedömningen att ungdomar som saknar fullföljd gymnasieutbildning bör få behålla den lägre nivån på utvecklingsersättningen även efter den 1 juli det år ungdomen fyller 20 år (se utg.omr 14). Regeringen beräknar att anslaget ökar med

10 000 kronor 2019 och med 40 000 kronor 2020.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar statens utgifter för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2016 bedöms anslagsbelastningen minska med 327 miljoner kronor 2017.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrad volym av utlånade medel. Jämfört med de antaganden om volym som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2016 bedöms anslagsbelastningen minska med 214 miljoner kronor 2017.

Tabell 2.24 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	617 220	617 220	617 220	617 220
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	9 678	26 611	29 062	35 472
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-327 456	-499 018	-364 637	36 867
Volym	-213 860	-227 036	-209 514	-153 634
Överföring till/från andra anslag	350 725	350 725	350 725	350 725
Övrigt	-67 617	-67 617	-67 617	-67 617
Förslag/beräknat anslag	368 690	200 885	355 239	819 033

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 368 690 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 200 885 000 kronor, 355 239 000 kronor respektive 819 033 000 kronor.

2.7.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2015	Utfall	52 023	9 127	
2016	Anslag	61 150 ¹		52 933
2017	Förslag	62 150		
2018	Beräknat	62 150		
2019	Beräknat	62 150		
2020	Beräknat	62 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om bidrag till elever vid Rh-anpassad gymnasieutbildning och till elever i utbildning för döva eller hörselskadade finns i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

Bestämmelser om bidrag till anordnare av och deltagare i TUFF-utbildning finns i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar. Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Regeringens överväganden

Med anledning av ett ökat söktryck till TUFF-utbildning behöver resurserna till utbildningen förstärkas. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1 miljon kronor 2017 och beräknar att det ökar med 1 miljon kronor årligen fr.o.m. 2018.

Tabell 2.26 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	61 150	61 150	61 150	61 150
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 000	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	62 150	62 150	62 150	62 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 62 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 62 150 000 kronor årligen.

2.7.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2015	Utfall	27 000	0	
2016	Anslag	27 000 ¹		27 000
2017	Förslag	27 000		
2018	Beräknat	27 000		
2019	Beräknat	27 000		
2020	Beräknat	27 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för

högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Anslaget får även användas för utgifter för räntor och amortering av lån för att utveckla en talboksproduktion baserad på inläsning genom s.k. talsyntes till den del dessa utgifter inte har finansierats med de medel som för budgetåret 2005 tilldelats det under utgiftsområde 16 uppförda anslaget 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*.

Regeringens överväganden

Myndigheten för tillgängliga medier ska enligt myndighetens instruktion bl.a. förse högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning sådana exemplar av kurslitteratur som de behöver för att kunna ta del av litteraturen. Regeringen anser att nuvarande anslagsändamål bör harmoniera med myndighetens instruktion och att anslaget därför även får användas för distribution av litteraturen för angiven målgrupp.

Tabell 2.28 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor				
	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	27 000	27 000	27 000	27 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volym				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	27 000	27 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor årligen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2018.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Produktionen sker i form av beställningar under 2017 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2018.

Tabell 2.29 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Förslag 2017	Beräknat 2018
Ingående åtaganden	2 100	2 904	4 000	
Nya åtaganden	2 904	4 000	3 700	
Infriade åtaganden	-2 100	-2 904	- 3 700	-4 000
Utestående åtaganden	2 904	4 000	4 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000	

2.7.7 1:7 Studiestartsstöd

Tabell 2.30 Anslagsutveckling 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor

2015	Utfall	Anslags- sparande	0
2016	Anslag	0	Utgifts- prognos
2017	Förslag	448 000	
2018	Beräknat	909 000	
2019	Beräknat	930 000	
2020	Beräknat	960 000	

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiestartsstöd och tilläggsbidrag.

Regeringens överväganden

Studiemedlen är i dag inte utformade så att alla arbetslösa som är 25 år eller äldre ser utbildning och studier som ett realistiskt alternativ. Regeringen bedömer därför att ett nytt rekryteringsinriktat studiestöd – studiestartsstöd – bör införas den 1 juli 2017 för att det ska bli lättare att motivera arbetslösa som har kort utbildning och ett stort utbildningsbehov att studera för att underlätta etablering på arbetsmarknaden. Förslaget har presenterats i den remitterade promemorian Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd (U2016/02685/SF) som utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om att införa ett studiestartsstöd och hur ett sådant närmare ska utformas.

Ett studiestartsstöd är avsett att fungera som ett redskap som kommunerna kan använda inom ramen för sitt uppdrag att verka för att vuxna

deltar i utbildning. Målgruppen för studiestartsstödet bör vara arbetslösa som är minst 25 år och som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet bör främst lämnas till den som annars inte hade valt att studera och bör endast kunna lämnas under en begränsad tid. Genom studier med studiestartsstöd öppnas vägar in på arbetsmarknaden och till fortsatta studier med studiemedel. Bestämmelserna för studiestartsstöd bör i så stor utsträckning som möjligt överensstämma med reglerna för studiemedel. CSN bör i huvudsak sköta administrationen av stödet.

När reformen är fullt utbyggd räknar regeringen med att ca 10 000 heltidsstuderande per år kommer i fråga för studiestartsstöd. Eftersom många studerar under kortare tid än 40 veckor eller på deltid går det i genomsnitt flera studerande på en sådan helårsplats. Det innebär att ca 15 000–20 000 personer med stora utbildningsbehov årligen kommer att rekryteras till utbildning. Regeringen beräknar att kostnaden för ett nytt studiestartsstöd blir ca 90 000 kronor per år för en heltidsstuderande (motsvarande 40 veckor). Regeringen föreslår därför att 448 miljoner kronor anvisas under det nya anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 909 miljoner kronor, 930 miljoner kronor respektive 960 miljoner kronor.

Tabell 2.31 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	0	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	448 000	909 000	930 000	960 000
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar				
Volymer				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	448 000	909 000	930 000	960 000

Regeringen föreslår att 448 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 909 000 000 kronor, 930 000 000 kronor respektive 960 000 000 kronor.

2.7.8 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 2.32 Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2015	Utfall	192 930		1 032
2016	Anslag	794 031 ¹	Utgifts-prognos	783 648
2017	Förslag	829 747		
2018	Beräknat	823 019 ²		
2019	Beräknat	839 777 ³		
2020	Beräknat	833 321 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 808 301 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 808 299 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 784 756 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestödsnämndens förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

I förordningen (2007:1071) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden finns bestämmelser om myndighetens uppgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen gör i denna proposition bedömningen att ett studiestartsstöd bör införas för att det ska bli lättare att motivera individer som har ett stort utbildningsbehov att studera (se avsnitt 2.7.7). För att ge CSN möjlighet att utveckla och administrera stödet föreslår regeringen att anslaget ökas med 22,7 miljoner kronor 2017 och beräknar att det ökar med 5,4 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2018.

För att ge CSN ekonomiska förutsättningar att fortsatt vara en välfungerande myndighet och för att säkerställa CSN:s hantering av de ytterligare förändringar som presenteras i denna proposition föreslår regeringen att anslaget ökas med 31 miljoner kronor 2017.

CSN bedriver ett arbete med att införa ett nytt systemstöd för att bl.a. effektivisera administrationen av studiestöden. Med anledning av bl.a. detta beräknar regeringen att anslaget minskar med 25 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2020.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 379 000 kronor 2017 och beräknar att det minskar med 379 000 kronor årligen fr.o.m. 2018 för att bidra till finansiering av en nationell digital infrastruktur (se även utg.omr. 22, avsnitt 4.5.1).

Tabell 2.33 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	794 031	794 031	794 031	794 031
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	10 499	25 149	41 830	60 287
Beslut	25 217	3 838	3 916	-20 997
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		1	0	0
Förslag/ beräknat anslag	829 747	823 019	839 777	833 321

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 829 747 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 823 019 000 kronor, 839 777 000 kronor respektive 833 321 000 kronor.

2.7.9 Lån i Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2015 i Riksgäldskontoret var ca 204 821 miljoner kronor vid utgången av 2015. Under 2016 bedöms nettoupplåningen bli 5 435 miljoner kronor. Beslut om återkravskapital, avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 190 miljoner kronor, 580 miljoner kronor respektive 4 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2017 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 217 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 210 215 miljoner kronor vid utgången av 2016. Nettoupplåningen för 2017 beräknas till omkring 5 923 miljoner kronor, beslut av återkravskapital till 195 miljoner kronor, avskrivningar till 621 miljoner

kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 4 miljoner kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2017 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 217 000 miljoner kronor.

2.7.10 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 2.34 Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2015	Utfall	13 620		207
2016	Anslag	14 018 ¹	Utgifts- prognos	13 922
2017	Förslag	14 226		
2018	Beräknat	14 527 ²		
2019	Beräknat	14 845 ³		
2020	Beräknat	15 168 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2016 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 14 227 tkr i 2017 års prisnivå.

³ Motsvarar 14 227 tkr i 2017 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 14 227 tkr i 2017 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

I förordningen (2007:1348) med instruktion för Överklagandenämnden för studiestöd finns bestämmelser om nämndens uppgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 3 000 kronor 2017 och beräknar att det minskar med 3 000 kronor årligen fr.o.m. 2018 för att bidra till finansiering av en nationell digital infrastruktur (se även utg.omr. 22, avsnitt 4.5.1).

Tabell 2.35 Härledning av anslagsnivån 2017–2020 för 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

	2017	2018	2019	2020
Anvisat 2016¹	14 018	14 018	14 018	14 018
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	210	510	828	1 151
Beslut	-2	-1	-1	-1
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	14 226	14 527	14 845	15 168

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2015 (bet. 2015/16:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2016. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2018–2020 är preliminär.

Regeringen föreslår att 14 226 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Överklagandenämnden för studiestöd* för 2017. För 2018, 2019 och 2020 beräknas anslaget till 14 527 000 kronor, 14 845 000 kronor respektive 15 168 000 kronor.